

Materiały – Wprowadzenie do tematyki samorządności szkolnej.

Materiały powstały w ramach programu "Szkoła Demokracji" realizowanego w ramach projektu "Akademia Demokracji" przez Akademię Ekonomiczno-Humanistyczną w Warszawie wraz z Fundacją Centrum Edukacji Obywatelskiej. Projekt „Akademia Demokracji”

O ile nie jest to stwierdzone inaczej prawa do materiałów na stronie posiada Centrum Edukacji Obywatelskiej, a teksty są dostępne na licencji Creative Commons - Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych 3.0 Polska. Licencja nie obejmuje zdjęć, filmów i materiałów graficznych. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz autorów poszczególnych treści.

1. Moduł – wprowadzenie.

Cele modułu: w tym module:

- poznasz cel i główne zagadnienia omawiane w kursie
- przeanalizujesz strukturę i zasady pracy
- zapoznasz się z harmonogramem
- zaplanujesz swoją ścieżkę pracy w kursie
- zainspirujesz się doświadczeniem i pomysłami innych opiekunek/ów SU

Rozdział 1 - Wprowadzenie – cel i wizja pracy w kursie

Drogi Opiekunki i Opiekunowie samorządów uczniowskich

Kurs, który właśnie zaczynacie, odbywa się w ramach programu "Szkoła Demokracji", realizowanego w skali ogólnopolskiej od 2008 roku, którego celem jest zwiększenie udziału uczniów i uczennic w życiu szkoły oraz wzmocnienie samorządności uczniowskiej.

W tym czasie ponad 2000 szkół skorzystało z różnych form wsparcia oferowanych w programie.

Bazując na doświadczeniu płynącym z realizacji programu, w oparciu o Wasze pomysły oraz inspiracje, stworzyliśmy kurs internetowy skierowany bezpośrednio do opiekunów i opiekunek samorządów uczniowskich, skoncentrowany na zagadnieniach szczególnie istotnych w pracy każdego z Was.

Cel kursu

Celem kursu jest:

- wsparcie opiekunek i opiekunów w pracy z samorządami uczniowskimi;
- przekazanie wiedzy o istocie samorządności uczniowskiej, podstawach prawnych oraz sposobach działania;
- inspiracja i pokazanie pomysłów na działania;
- umożliwienie indywidualnej refleksji i dzielenia się doświadczeniami;
- wsparcie działań opiekunów przez mentorów i mentorki.

Tematy modułów

Moduł 1 - Samorządność uczniowska - od czego zacząć?

W tej części przypomnisz sobie podstawowe informacje na temat roli, jaką pełni samorząd oraz jak ważny jest Twój udział w roli opiekuna/opiekunki. Dowiesz się, w jakich obszarach życia szkoły mogą angażować się uczennice i uczniowie. Samorząd organizujący czy słuchający - co to oznacza w praktyce i czy istnieje tylko jedno rozwiązanie?

Zachęcimy do refleksji na temat integracji społeczności szkolnej i podrzucimy kilka sprawdzonych pomysłów. Na koniec przedstawimy podstawy prawne działania SU, o których rzadko się pamięta.

Moduł 2 - Jak sprawić, by nasz samorząd był słuchający? Praktyczne wskazówki

Zmierzysz się z pytaniem: czy uczennice i uczniowie mogą mówić o sprawach szkoły i jak sprawić, by ich głos był ważny i sprawczy? Poruszymy zagadnienia włączania zarówno na poziomie klasy jak i mniejszego grupy, przedstawiając praktyczne pomysły i metody działania. Zapoznasz się z drabiną partycypacji, ułatwiającej zrozumienie tego zagadnienia. Znajdzie się tu również przestrzeń na samodzielne wypracowanie sposobów wzmacniania głosu SU.

Moduł 3 - Jak SU może działać w sposób partycypacyjny

Ten moduł będzie okazją do zapoznania się z metodami włączania uczniów w decyzje podejmowane w szkole. Okazuje się, że istnieją ciekawsze i bardziej aktywizujące metody poznania opinii szkolnej społeczności niż ankieta. Przedstawimy najczęściej popełniane błędy w procesie współdecydowania. Dowiesz się też jak ważny jest dialog. Przedstawimy też kilka dobrych praktyk, pochodzących bezpośrednio z naszych programów.

Moduł 4 - Podsumowanie

Powyżej przedstawiamy tylko niektóre z zagadnień, które będziesz miał/miała okazję zgłębić podczas trwania kursu. Cieszymy się, że chcesz się uczyć i rozwijać i życzymy, by czas przeznaczony na realizację założeń kursu, zaowocował większą świadomością i uważnością na potrzeby uczniów i uczennic w Twojej szkole, tworzących samorząd, który wspierasz.

Rozdział 2 - Jak będziemy pracować?

Kurs podzielony jest na moduły. Czas trwania jednego modułu to ok 4 tygodni. Zakładamy, że czas potrzebny na wykonanie wszystkich aktywności w jednym module nie powinien przekroczyć 120 minut.

Jak zbudowany jest moduł?

1. Zaczynamy od autodiagnozy - zaprosimy Cię do refleksji nad zaproponowanymi w kursie zagadnieniami.
2. Zapoznaj się z treścią modułu umieszczoną na platformie. Moduły będą opublikowane zgodnie z harmonogramem.
3. Każdy moduł zawiera kilka rozdziałów tematycznych.
4. Odpowiedz na refleksje, które znajdują się w rozdziałach.

5. Każdy moduł kończy się zadaniem praktycznym - do wykonania przez Ciebie w szkole, we wspólnej pracy z uczniami. Możesz wybrać dowolnie jedno z nich. Wykonaj zadanie, a następnie podziel się efektami podczas spotkania z mentorem.

6. W czasie trwania kursu odbędą się 3. spotkania z mentorem, podsumowujące działanie praktyczne i mające służyć również wymianie doświadczeń pomiędzy uczestniczkami.

7. Jeśli coś jest dla Ciebie niejasne albo potrzebujesz wsparcia - skontaktuj się z mentorką/mentorem.

Moja droga w kursie

Mój proces uczenia się

Zakres modułów został opracowany w taki sposób, aby przeprowadzić Cię przez proces uczenia się od treści bardziej ogólnych, wprowadzających w temat, do pogłębienia wybranych zagadnień. Z tego powodu możliwość przejścia do kolejnego modułu została uzależniona od ukończenia poprzedniego. Metody pracy i zadania mają, poza przekazywaniem wiedzy, kształtować praktyczne umiejętności.

To Ty decydujesz, w jakim terminie zrealizować wybrany moduł i ile czasu na niego poświęcić, w zakresie wyznaczonych tygodni na dany moduł. Podane zakresy są wartościami szacunkowymi. Rekomendujemy wybranie czasu, który pozwoli Ci na działania w sposób regularny, aby efektywnie skorzystać z kursu.

Podczas całego procesu uczenia się, będzie towarzyszyło Ci wsparcie mentora/mentorki oraz grupy pozostałych uczestniczek i uczestników. Mentoring nie służy wartościowaniu czy ocenie Twojej pracy, nikt nie będzie akceptował lub odrzucał wykonanych przez Ciebie zadań. Wychodzimy z założenia, że każdy bierze odpowiedzialność za swój proces uczenia się, wobec czego mamy prawo do błędów, niewiedzy czy własnych opinii. Zadaniem mentora jest wspieranie Cię w procesie rozwoju - docenianie mocnych stron, zauważanie obszarów wymagających pracy oraz dzielenie się własnym doświadczeniem. Od Ciebie zależy, w jaki sposób wykorzystasz możliwości, jakie daje Ci proces pracy indywidualnej i pracy w grupie.

Na koniec, chyba nie musimy Cię przekonywać, że sprawnie funkcjonujący samorząd uczniowski to:

- lepsze rozpoznanie potrzeb i oczekiwań uczniów - a co za tym idzie lepsze dostosowanie do nich szkoły;
- wsparcie w zarządzaniu szkołą oraz pracy nauczycieli;
- lepsze relacje między uczniami a nauczycielami i między samymi uczniami;
- przygotowanie młodych do życia w demokratycznym społeczeństwie.

Więc...zaczynamy!

Na rozgrzewkę zapraszamy Cię do pierwszego zadania w kursie!

TYTUŁ MODUŁU: Samorządność uczniowska - od czego zacząć?

Cele modułu : w tym module dowiesz się:

- jaka jest idea samorządu uczniowskiego, dlaczego warto z nim pracować, oraz jaka jest Twoja własna motywacja do pracy z SU;
- jaką rolę pełni SU, jaką opiekun SU;
- jakie są czynniki wpływające na zaangażowanie uczniów w działanie;
- o czym musi pamiętać opiekun na początku roku szkolnego (formalności, plan pracy, diagnoza);
- jakie są sposoby na rozpoczęcie pracy z SU i integrację;
- jakie są podstawy prawne dla działania SU.

Przypomnienie poprzednich modułów: w poprzednim module:

- poznałaś/teś cel, strukturę kursu i podstawowe zagadnienia w nim poruszane;
- zaplanowałaś/teś swoją ścieżkę pracy w kursie;
- poznałaś/teś zagadnienia związane z zaangażowaniem uczniów i uczennic w działania.
-

Autodiagnoza:

- Oddaję odpowiedzialność uczniom i uczennicom za realizację działań w podejmowanych inicjatywach nawet kosztem niedopowiedzeń czy błędów.
- Dbam o komunikację i sygnalizowanie potrzeb (także moich) w grupie.
- Prowadzę rozmowy na temat motywacji i trudności związanych z działaniami.
- Raz do roku inicjuję przeprowadzenie diagnozy potrzeb wśród uczniów szkoły przez SU.
- Włączam SU w przygotowanie planu pracy.
- Czuwam nad tym, aby plan pracy SU odnosił się do zdiagnozowanych potrzeb.
- Przygotowuję przedstawicieli SU do samodzielnego prowadzenia spotkań.
- Pozwalam na samodzielność uczniów nawet kosztem niepowodzeń.

Rozdział 1 - Zaczynij od "dlaczego": Po co w ogóle samorząd uczniowski w szkole?

Po co i w jakich obszarach może działać SU?

Witaj w rozdziale 1! Rozpoczynamy naszą wspólną drogę na dobre! :) Zaczniemy od podstaw, czyli Twojej motywacji do działania.

ZADANIE

Po co chcesz działać z samorządem uczniowskim? Co Cię do tego motywuje?

>>> Wpisz odpowiedź <<< *pytanie otwarte*

To, jak działamy w danym obszarze zależy w dużej mierze od tego, w jaki sposób o tym myślimy, jak do tego podchodzimy. Przekonania wpływają na nasze działania, więc zacznijmy od **obrazu samorządu uczniowskiego**.

ZADANIE

Najpierw zastanów się i odpowiedz szczerze na pytanie - co myślisz, gdy słyszysz "samorząd uczniowski"? Wpisz swoje pierwsze skojarzenia i myśli.

>>> Wpisz odpowiedź <<< *pytanie otwarte*

Jak patrzysz na samorząd uczniowski? Jaką wizję przekazujesz swoim uczniom i uczennicom? Czy to motywuje Ciebie oraz Twoich uczniów i uczennice do działania? To, jak postrzegasz samorząd uczniowski, wpływa na Twoje działania z nimi i ich podejście do samorządu uczniowskiego. Zastanówmy się, **po co w ogóle jest samorząd uczniowski?** Co on daje? Po co go rozwijać?

Obejrzyj film o możliwościach angażowania uczniów w działania samorządu uczniowskiego z ich perspektywy:

>>> Obejrzyj film o SU "Samorząd to my" <<<

video: <https://www.youtube.com/watch?v=dq73qCyg5qM&t=5s>

Jak było widać na animacji, uczniowie poprzez samorząd uczniowski **mogą działać na różnych polach i w różnym zakresie** - nie każdy musi angażować się jako lider władz samorządu lub realizować duże przedsięwzięcia. Każda osoba może działać zarówno w małym stopniu, np. głosując, przekazując swój pomysł, jak i na większą skalę, jak realizacja pomysłów czy rozmowy z nauczycielami i dyrekcją.

ZADANIE

Na podstawie filmiku i własnego doświadczenia odpowiedz na pytanie: Po co w Twojej szkole jest potrzebny samorząd uczniowski? Które z działań z filmu realizujecie w swojej szkole, a których nie?

>>> Wpisz odpowiedź <<< *pytanie otwarte*

Samorząd uczniowski to instytucja, która jest często traktowana jako mało istotna, zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli oraz dyrekcję. Drzemie w niej jednak **duży potencjał do rozwoju i nabywania przez uczniów istotnych i wartościowych doświadczeń**, a co za tym idzie **kompetencji**. Mogą one być dla nich w przyszłości ważne i przydatne, zarówno w życiu prywatnym, zawodowym, jak i społecznym.*

Niestety często samorządy działają według starych schematów, w rzeczywistości wcale nie spełniając swoich funkcji. W wielu miejscach nadal SU to wąska grupa uczniów i uczennic, którzy organizują pojedyncze wydarzenia szkolne czy zajęcia pozalekcyjne, co sprawia, że uczniowie nie patrzą na SU jak na reprezentanta ich głosu, nie widzą możliwości realnego wpływu na szkołę i nie chcą się angażować w jego działania. Aby uczniowie bardziej się zaangażowali musi **zmienić się podejście do samorządu samych uczniów, nauczycieli i dyrekcji**, a więc myślenie o nim i jego funkcjonowanie. **Osobą, która może pomóc uczniom w obraniu dobrego**

**kierunku w działaniu samorządu i zmianom jest właśnie opiekun lub opiekunka! Możesz ich w tym wspierać!
To Twoje pole do działania!**

*Jeśli chcesz poznać konkretne kompetencje, jakie uczniowie mogą rozwijać poprzez SU, zajrzyj do rozdziału "Samorząd uczniowski rozwijający kompetencje kluczowe" w publikacji "Samorząd uczniowski przewodnik dla dyrektorów": <https://angazuj.ceo.org.pl/material/samorzad-uczniowski-przewodnik-dla-dyrektorow-2/>

Rozdział 2. Wiatr w żagle. Wizja, idea, misja - do czego dążysz z uczniami?

Do czego dążysz z uczniami i uczennicami? Jaką wizję samorządu masz? Jaki samorząd chcesz wspierać? To ważne pytania na początek, by najpierw wyznaczyć cel.

Samorząd uczniowski to przede wszystkim wszyscy uczniowie i uczennice szkoły. Jest to jeden z czterech organów w szkole, obok dyrekcji, rady pedagogicznej i rady rodziców. W swoim założeniu pojęcie to obejmuje wszystkich uczniów i uczennice w szkole, chociaż nadal w wielu miejscach funkcjonuje błędne przekonanie, że samorząd jest to tylko wybrana w wyborach grupa uczniów lub aktywnie działające osoby, które są widoczne.

Osoby wybrane w wyborach szkolnych zwane zwykle władzami SU, radą, prezydium lub zarządem, to **reprezentanci całego samorządu, wszystkich uczniów i uczennic, którzy mają być ich przedstawicielami, ich głosem w szkole.** Już ta drobna różnica w używaniu pojęcia może wpływać na to, jak uczniowie postrzegają samorząd, czy utożsamiają się z nim, czy też traktują go tylko jako grupkę wybrańców, z którymi nie mają nic wspólnego.

Po co jest samorząd uczniowski?

SU ma sprawiać, by głos wszystkich uczniów i uczennic w szkole był słyszany i reprezentowany. SU jest w szkole po to, aby:

- zabierać głos w ważnych dla uczniów i uczennic sprawach;
- uczniowie mieli wpływ na rzeczywistość szkolną, w której funkcjonują;
- zbierać, wyrażać i odpowiadać na potrzeby uczniów, realizować ich pomysły;
- chronić prawa uczniów.

Wyobraź sobie szkołę, w której samorząd byłby realną instytucją demokratyczną, pełnoprawnym organem szkoły, umożliwiającym WSZYSTKIM uczniom i uczennicom wpływanie na to, co w szkole się dzieje; współdecydowanie o tym jak wyglądają nie tylko wydarzenia dodatkowe, lecz także to, jak szkoła funkcjonuje. To jest nasza wizja, do której Cię zapraszamy! Wierzmy, że uczniowie powinni być partnerami dla dorosłych we współtworzeniu szkoły i że jest to możliwe także w Twojej szkole!

Samorząd organizujący. A może samorząd słuchający?

Naszym zdaniem **dobry samorząd uczniowski** to nie jest taki, który organizuje wiele akcji i wydarzeń w szkole, ale **taki, w którym jak największa grupa uczniów ma poczucie, że może wpływać na to, co się dzieje w szkole**. To nie ilość i wielkość czy spektakularność wydarzeń decyduje o jakości samorządu. Najważniejsze jest to, aby dawać możliwość wypowiedzi i zaangażowania się, jak największej liczbie uczniów w szkole.

Dobry samorząd to samorząd słuchający głosu uczniów, który tworzy różne sposoby (kanały) dla uczniów na zaangażowanie czy wypowiedź swojego zdania. Sprawia, że są okazje do zabrania głosu przez uczniów w istotnych sprawach i daje możliwości do zgłaszania różnych potrzeb i pomysłów oraz problemów.

Dla ciekawskich - trochę historii (dodatkowo)

Idea samorządu uczniowskiego zaczęła rozwijać się wraz z przełomem oświeceniowym i koncepcją, według której edukacja powinna bazować na potrzebach i zainteresowaniach ucznia, a samodzielne doświadczanie postawiono co najmniej na równi z przekazem od nauczyciela (Jean-Jacques Rousseau). Wielu pedagogów już od końca XVIII wieku rozwijało i testowało jej założenia w praktyce (m. in. Maria Montessori, Alexander Sutherland Neill czy też Janusz Korczak). Jeśli chcesz dowiedzieć się więcej o historii, zerknij poniżej lub zajrzyj do rozdziału "Krótka historia samorządności uczniowskiej" w publikacji "Samorząd uczniowski przewodnik dla dyrektorów" <https://angazuj.ceo.org.pl/material/samorząd-uczniowski-przewodnik-dla-dyrektorow-2/>

- *przełom oświeceniowy - Jean-Jacques Rousseau - edukacja powinna bazować na potrzebach i zainteresowaniach młodego człowieka, a samodzielne doświadczanie i odkrywanie świata jest tak samo ważne lub nawet ważniejsze niż odgórnie narzucony przekaz wiedzy od nauczyciela*
- *XVIII testowanie rozwiązań - Johann Heinrich Pestalozzi, Adolf Diesterweg*
- *XIX/XX w. - pedagodzy rozwijają ideę samorządności i testują w praktyce - Maria Montessori, Frederick William Sanderson czy Alexander Sutherland Neill*
- *1921 - w Leiston w Wielkiej Brytanii Alexander Sutherland Neill zakłada szkołę Summerhill - pierwszą szkołę, której głównym założeniem była samorządność uczniów*
- *1912–1942 - Janusz Korczak prowadzi w Warszawie Dom Sierot zgodnie z ideą samorządności*
- *1982 - wydanie przez ministra oświaty i wychowania dokumentu pt. „Zarządzenie w sprawie zasad działalności samorządu uczniowskiego” ustanawiającego istnienie samorządów uczniowskich w szkołach - wypaczenie idei przez realizację w PRL*
- *od początku lat 90. - powstawanie szkół odwołujących się do idei samorządności (szkoła założona przez Krystynę Starczewską w Warszawie) lub demokratycznych*
- *zapisy z 1991 roku dotyczące samorządu zostały przeniesione do art. 85 ustawy Prawo oświatowe*

Rozdział 3: Jak angażować uczniów i uczennice w działania i dlaczego nie każdy musi być aktywistą?

Przedstawione tutaj wizja i idea samorządu uczniowskiego brzmią bardzo pięknie, ale dobrze wiemy, że rzeczywistość bywa dużo bardziej złożona i wymagająca. Nie tak łatwo wprowadzać w niej takie modele. Nasze idee i chęci do działania spotykają się z **różną reakcją otoczenia** (szczególnie tych, którym chcemy najbardziej

ją przekazać). Pewnie i wy możecie tego doświadczyć, gdy pracujecie z uczniami i uczennicami i podejmujecie próby zmian. Dobrze wiemy, że mimo wyróżniających się kilku osób czy grupki aktywnych chętnych uczniów, **często wielu uczniów nie chce się angażować, a na pewno nie wszyscy**. Czasami entuzjazm części zaangażowanych uczniów i ich działania motywują i podnoszą na duchu, ale czasami brakuje nawet tych kilku chętnych. Niekiedy też zaangażowanie kilku/kilkunastu osób bardzo cieszy, ale chciałoby się by angażowało się więcej. Zdarza się również, że w ciągu roku motywacja osób spada i ciężko nawet kończyć rozpoczęte czy zaplanowane działania albo niektórzy przychodzą na krótko, włączając się w pojedyncze działania i tyle. Z tym pewnie mierzysz się na co dzień. Ale czy wiesz **dłaczego niektórzy z Twoich uczniów chcą działać i się angażować, a inni w ogóle nie chcą?**

Brak chęci do działania wśród uczniów może być frustrujący, zwłaszcza jeżeli sam/a masz duszę aktywisty. Aby jednak nie pozostawać na poziomie frustracji, a zastanowić się nad podejściem do tematu i tym, co można, zmienić, **zapraszamy Cię teraz do pogłębienia refleksji**. Za motywacjami innych osób stoją ich **konkretne przekonania i spojrzenie na świat, to z nich wypływa ich działanie**. Warto więc **pójść do źródła** i zastanowić się, **co leży u podstaw takich zachowań i postaw**. By znaleźć na to odpowiedź, zapytaliśmy samych uczniów.

Czynniki wpływające na zaangażowanie uczennic i uczniów

Na zakończenie programu Laboratorium Szkolnej Demokracji przeprowadziliśmy ankietę dotyczącą zaangażowania uczennic i uczniów w działania w szkole.

Poniżej przedstawiamy przykładowe wypowiedzi uczestniczek i uczestników badania.

Co sprawia, że chcesz się zaangażować w jakieś działanie w szkole?

- Poczucie wspólnoty, przynależności do środowiska szkolnego, chęć nawiązywania oraz pogłębiania relacji z ludźmi, poznawanie nowych osób, przebywanie w kreatywnym środowisku.
- Integracja i uczenie się współpracy w grupie.
- Chęć bycia potrzebną i użyteczną osobą.
- To, że lubię pomagać innym.
- Możliwość wpływu na swoją rzeczywistość, poczucie wpływu na sprawy szkolne, najbliższe otoczenie.
- Poprzez działanie w samorządzie chcę mieć wpływ na sprawy szkolne.
- Mój wpływ na życie szkoły, lubię wyrażać swoje zdanie na temat wielu kwestii i je konsultować, zwłaszcza że to co odbywa się w szkole dotyczy również mnie.
- Chęć sprawienia, by wszyscy w szkole czuli się lepiej, a szkoła była atrakcyjniejsza dla uczennic i uczniów.
- Chęć, żeby nasza szkoła była fajna, miła, przyjazna.
- Chęć ożywienia szkoły oraz chęć by coś się działo i nie było nudno.
- Można stworzyć ciekawe zajęcia pozalekcyjne. Szkoła może stać się miejscem ciekawym, do którego chodzi się nie z przymusu ale z chęci nauki i życia z innymi uczniami.
- Poczucie zadowolenia i satysfakcji po skończonym projekcie.
- Chęć rozwijania swoich pasji i zainteresowań, zdobywania nowych doświadczeń.
- Zainteresowanie poruszonymi zagadnieniami.

Co powstrzymuje Cię od zaangażowania w jakieś działanie w szkole? (dodatkowe działanie, nie lekcje)?

- Trudności w radzeniu sobie ze stresującymi sytuacjami, obawy przed nie poradzeniem sobie w nowych zadaniach, wystąpieniami publicznymi, nieśmiałość, obawa przed brakiem akceptacji.
- Jestem introwertykiem i z trudem przychodzi mi angażowanie się w działanie na rzecz klasy, a co dopiero szkoły.
- Nie wiem jak to zrobić.
- To, że nie mam żadnych fajnych pomysłów.
- Bałabym się, że moje pomysły i sugestie nie będą brane pod uwagę.
- Poczucie braku kompetencji i doświadczenia, brak pomysłów na działania.
- Niedostateczne zaangażowanie współpracujących osób, co utrudnia prowadzenie projektów, brak akceptacji ze strony tych osób.
- Niechęć do pracy w grupie na korzyść indywidualnego działania.
- Nie mam za bardzo okazji do zaangażowania się.
- Brak takiej możliwości, poczucie, że opinie uczniów nie są brane pod uwagę, a inicjatywa jest niszczone, ograniczenia w działaniu.
- Negatywne nastawienie nauczycieli.
- Niektóre zajęcia mnie nie interesują.
- Brak zainteresowania poruszonymi kwestiami.
- Niekompletne informacje, niejasny cel.
- Nadprogramowe obowiązki, odpowiedzialność.
- Nie chcę opuszczać lekcji.
- Niechęć do opuszczania lekcji i straty omawianego materiału, brak czasu z powodu zaangażowania w zajęcia poza szkołą lub obowiązki domowe, poczucie przeciążenia szkolnymi obowiązkami.

Zaangażowanie lub jego brak **wynikają z wielu powodów i warto to zrozumieć**, by budować je bardziej świadomie, wpływać na nie i przede wszystkim tworzyć coraz lepsze warunki dla uczniów do coraz lepszego angażowania się. Równocześnie **trzeba pamiętać o tym, że nie każdy musi chcieć się angażować i ma prawo** robić to w takim stopniu w jakim chce. Zaangażowanie poza nasileniem może się również zmieniać w czasie indywidualnie.

Budowanie i wspieranie zaangażowania młodzieży to duże wyzwanie. Stopień zaangażowania w działania może być różny - nie każdy musi wykazywać się taką samą aktywnością i angażować w takim samym stopniu. Ważne jest również aby pamiętać, że mimo podejmowanych prób, nie wszystkich można zaangażować. **Czasem wystarczy świadomość, że taka możliwość istnieje i może zostać wykorzystana w przyszłości.**

Każdy może się angażować w różne rzeczy w wybranym przez siebie stopniu. Wśród uczennic i uczniów znajdują się inicjujący cały proces liderzy, kreatywni pomysłodawcy, osoby dbające o społeczną stronę współpracy, itd. Jedni będą woleli tworzyć teksty, inni opracowywać stronę graficzną lub rozmawiać z ludźmi podczas tworzenia ankiet. Ważne, żeby zaakceptować i **docenić każdą formę zaangażowania** i zachęcać do sprawdzania się na różnych polach.

Zaangażowanie uczniów jest także dość złożonym tematem, w który warto się bardziej zagłębić, więc jeśli kogoś temat zainteresował, zapraszamy do wysłuchania podcastów: <https://biblioteka.ceo.org.pl/podcast-partnerstwo/>
<https://biblioteka.ceo.org.pl/jak-radzic-sobie-z-emocjami-w-klasie/>
[https://biblioteka.ceo.org.pl/oceny a zaangażowanie/](https://biblioteka.ceo.org.pl/oceny-a-zaangazowanie/)

Zachęcamy: porozmawiaj ze swoimi uczniami co ich zachęca, a co zniechęca do pracy - jakie możesz wprowadzić działania/zmiany/zasady, by wzmacniać w nich chęć do angażowania się?

Rozdział 4 - Podstawy prawne dla działania SU

Samorząd uczniowski działa na podstawie zapisów z 1991 roku, dotyczących samorządu, które zostały przeniesione do **art. 85 ustawy Prawo oświatowe**. Nie została zmieniona ich treść.

Artykuł możecie przeczytać tutaj: <https://sip.lex.pl/akty-prawne/dzu-dziennik-ustaw/prawo-oswiatowe-18558680/art-85>

Jak widzicie nie jest tych zapisów wiele i pozostawiają duże pole działania. Resztę **doprecyzowuje Regulamin SU, który jest uchwalany na poziomie szkół** i powinien być zatwierdzony przez uczniów poprzez **referendum**.

Jeśli zapoznałeś/łaś się z materiałem powyżej, to wiesz już, że większość samorządów szkół podstawowych i ponadpodstawowych **nie może posiadać swoich środków finansowych**. Powstaje zatem pytanie - **w jaki sposób samorząd uczniowski może legalnie pozyskiwać fundusze i nimi zarządzać, jak może finansować swoje działania?**

Regulamin SU

Możesz również (do czego zachęcamy) wesprzeć uczniów w **tworzeniu od nowa lub w aktualizacji regulaminu samorządu uczniowskiego**. To podstawowy element i podstawa prawna dla działania SU, warto, by zawierał **aktualne zapisy i uczniowie go znali**. Wsparcie opiekuna w przebrnięciu przez prawne arkany dokumentu mogą okazać się niezastąpione, a świadomość swoich praw czy zasad potrafi być dla uczniów bardzo wzmacniająca i rozwijająca. Tym bardziej dobrze **sprawdzić aktualność ordynacji wyborczej przed wyborami i demokratyczność zapisów!** Regulamin powinien być **uchwalony w głosowaniu powszechnym, tajnym i bezpośrednim przez ogół uczniów**. Jeśli regulamin nie posiada przepisów, jak należy go zmieniać, również po aktualizacji powinien być poddany głosowaniu.

Cechy dobrego Regulaminu SU:

1. Stworzony przez uczniów i uczennice.

2. Jest aktualny - jego zapisy odpowiadają temu, jak w rzeczywistości funkcjonuje samorząd uczniowski w Waszej szkole.
3. Nie zawiera zapisów sprzecznych ze statutem szkoły, ustawą o systemie oświaty i ustawą *Prawo oświatowe*, a także rozporządzeniami MEN (nad tym czuwają dorośli).
4. Zachowuje zasady pisania tekstów prawnych, ale jest napisany językiem prostym i zrozumiałym dla uczniów. Tekst powinien być możliwie krótki i zwięzły.
5. Opisuje kompetencje organów samorządu uczniowskiego i sposoby podejmowania przez nie decyzji.

Inspiracje odnośnie tego, jak napisać regulamin i co powinno się w nim znaleźć oraz przykładowy wzór znajdziecie w naszych materiałach dodatkowych:

- wzór regulaminu <https://angazuj.ceo.org.pl/material/jak-napisac-regulamin-su-wskazowki-i-wzor/>;
- wzór ordynacji w publikacji “Wybory reprezentacji samorządu uczniowskiego - poradnik krok po kroku”
<https://smg2022.ceo.org.pl/materialy/63/>;
- rozdział “Jak zorganizować samorząd uczniowski?” w publikacji “Samorząd uczniowski przewodnik dla dyrektorów”
<https://angazuj.ceo.org.pl/material/samorząd-uczniewski-przewodnik-dla-dyrektorow/>;
- dobra praktyka tworzenia regulaminu albo przykład dobrego regulaminu.

Rozdział 5. Rola opiekuna - jak towarzyszyć uczennicom i uczniom w rozwoju samorządu uczniowskiego?

W poprzednich rozdziałach dowiedzieliście się, po co jest samorząd uczniowski i jaką pełni rolę, o wizji dobrego samorządu uczniowskiego, jak ważne jest zaangażowanie uczniów w działania i co na nie wpływa, a także poznaliście podstawy prawne samorządu. Teraz czas na przyjrzenie się **Twojej roli we wspieraniu uczniów i uczennic**. W 2. rozdziale był film o tym, jak uczniowie w różnym zakresie mogą się angażować w działania SU. **Teraz zobacz, jak w podobnych sytuacjach opiekun/ka może wspierać uczniów.**

>> Obejrzyj film o roli opiekuna SU <<

video: <https://www.youtube.com/watch?v=Qp4VoT9xE5I>

Rola opiekuna/ki SU niesie wiele pól do rozwoju i refleksji. Nauczyciel/ka ma za zadanie przede wszystkim **wspierać uczniów i uczennice, towarzyszyć im w działaniach**, kiedy trzeba doradzać czy być sojusznikiem, ale również (sic!) oddawać pole do samodzielnego działania, popełniania błędów i testowania.

Warto określić kim jest opiekun/ka SU i na czym polega ta rola. Co musi? Czego nie musi, a co warto by robił?

1. Zapisy w prawie i co z tego wynika

Co jest najważniejsze - zgodnie z Ustawą Prawo oświatowe art. 85 pkt. par. 5. punkt 6, **opiekuna w szkole powołuje się na wniosek samorządu uczniowskiego**. Wynika z tego, że:

- po pierwsze - **nie w każdej szkole musi być** opiekun/ka samorządu, uczniowie mogą kierować tym organem samodzielnie - to rozwiązanie można rozważać w szczególności w szkołach ponadpodstawowych;
- po drugie - ustawa nie określa obowiązków opiekuna, **nie ma więc rzeczy, które opiekun MUSI wykonywać;**
- po trzecie - w sytuacji kiedy opiekun SU istnieje w szkole, **uczniowie powinni mieć prawo jego wyboru** - szczegółowe zasady wyboru osoby do pełnienia tej funkcji powinien określać **regulamin** samorządu uczniowskiego. Regulamin może również zakładać brak takiej funkcji.

2. Założenia odnośnie funkcji

Kilka ważnych założeń, które wynikają z powyższego prawa:

- a. Opiekun **nie jest członkiem samorządu uczniowskiego**, nie jest we władzach SU, ani nie jest liderem SU. Ma być wsparciem, opiekunem i towarzyszem w działaniach.
- b. Nauczyciel/ka **nie powinien zastępować uczniów w działaniach**, a jedynie wspierać. Opiekun powinien dążyć do jak największej samodzielności i niezależności SU - to powinien być jego cel działania. Samorząd powinien **opierać się na działaniach uczniów**. Im większa aktywność i samodzielność uczniów w realizacji zadań, tym bardziej będą oni uczyć się odpowiedzialności i wspólnego działania. To uczniowie inicjują pomysły i na ile to możliwe je realizują przy wsparciu dorosłych.
- c. **Odpowiedzialność** za działania samorządu uczniowskiego, w tym sukcesy i porażki spoczywa **na uczniach**, nie na opiekunie.
Wynika z tego, że dyrektor szkoły nie może oczekiwać od opiekuna konkretnych zadań. Dyrektor nie powinien narzucać samorządowi konkretnych działań. Opiekun SU nie powinien odpowiadać przed dyrekcją za działania samorządu.

- d. W różnych szkołach może być różny **zakres zadań i obowiązków opiekuna**, ale ważne by był on **ustalony z uczniami** i dla nich jasny. Zarówno zakres zadań i obowiązków, jak i wybór opiekuna powinien **określać regulamin SU** lub statut szkoły. **Nie ma odgórnie określonych ani wymaganych prawem zadań opiekuna**. Zachęcamy do tego, żeby zrezygnować maksymalnie z wszelkich papierów, sprawozdań itp. na rzecz czasu spędzonego na pracy i rozmowach z uczniami.

3. Zalecenia i praktyka

Odnośnie wyborów opiekuna/ki zalecamy, by:

Opiekun był wybierany w demokratycznych wyborach, czyli powszechnych, równych, bezpośrednich i w głosowaniu tajnym lub przez Zarząd samorządu uczniowskiego spośród kandydatów zaproponowanych przez uczniów. Jego kadencja trwa rok. Kandydatem na opiekuna może zostać dobrowolnie każdy nauczyciel w szkole. Zalecane jest jednak, aby kandydatów było co najmniej trzech.

Konsekwencje, jakie wynikają z tego zapisu to jedno, ale wiemy, że rzeczywistość szkolna bywa różna. Z jednej strony opiekun/ka nie ma określonych żadnych obowiązków, z drugiej strony są wymagania czy oczekiwania stawiane np. ze strony dyrekcji (choćby sporządzenie planu pracy), dlatego poniżej nasze zalecenia w kwestii dwóch kwestii.

>> Plan pracy

Przygotowanie planu pracy nie jest obowiązkowe wg ustawy, ale często jest wymagane w szkole. Warto by plan pracy, nawet jeśli był stworzony pod koniec poprzedniego roku szkolnego, **zaktualizować na samym jego początku po przeprowadzeniu badania potrzeb i pomysłów wśród społeczności szkolnej**. Taka diagnoza pozwoli oprzeć planowane działania i **dostosować je do realnych potrzeb**, jakie występują wśród uczniów i uczennic. Warto badanie przeprowadzić po wyłonieniu reprezentacji samorządu uczniowskiego i wraz z nimi je przygotować, przeprowadzić i wyciągnąć wnioski.

>> Wydarzenia i imprezy szkolne

Jak wynika z ustawy, samorząd **nie ma obowiązku** przeprowadzić żadnego rodzaju wydarzeń czy imprez szkolnych. Często konkretne wydarzenia w szkole i przebieg są tradycją. To do czego zachęcamy, to:

- **po pierwsze** - by podczas organizacji ważnych wydarzeń z życia szkoły typu Dzień Szkoły **pytać uczniów i uczennice o ich sposoby na świętowanie i spędzanie czasu**, korzystać z nieszablonowych propozycji, być **otwartym na ich inicjatywy** i włączać ich w przygotowanie;
- **po drugie** - by organizować w szkole **nowe wydarzenia i aktywności wynikające z potrzeb** uczniów i oddawać im stery w przygotowywaniu i przeprowadzaniu takich inicjatyw (np. dzień gier planszowych, turniej gier komputerowych, itp.).

Zalecenia dla opiekunów/ek samorządów uczniowskich:

- dostosowuj swoją rolę do samodzielności uczniów - w szkole średniej potrzeba wsparcia opiekuna jest zdecydowanie mniejsza niż w szkołach podstawowych;
- pomagaj w organizacji pracy i struktury SU, ale nie rób tego za uczniów (dotyczy to także monitorowania harmonogramu i dokumentów regulujących pracę SU jak regulamin i plan pracy);
- wspieraj w przeprowadzaniu diagnozy potrzeb i wyciąganiu wniosków;
- wspieraj w planowaniu i realizacji działań wynikających z ich oddolnych pomysłów i potrzeb (np. określaniu możliwości czasowych i zasobów potrzebnych do przeprowadzenia działania, wypisaniu czynności koniecznych do wykonania i podziału zadań, prowadzeniu dokumentacji, szacowaniu i przewidywaniu konsekwencji i ryzyka);
- oddawaj uczniom przestrzeni do podejmowania samodzielnie decyzji i działań, brania odpowiedzialności, popełniania błędów.

Pozwól na błędy i porażki, które mogą wystąpić, gdy uczniowie będą działać samodzielnie. Dzięki temu będą mogli się czegoś nauczyć. Możesz pomagać, przewidywać konsekwencje, ryzyka, realnie patrzeć na pomysły i planować, ale daj uczniom brać sprawy w swoje ręce. Oddanie steru może być trudne i budzić opór, bo trudno godzić się na niedoskonałość i błędy, skoro można było im zapobiec, jednak to uczniowie mają się uczyć przez działanie w samorządzie, a nie dorośli. Nie chodzi o to, by wszystko było doskonale, bo nie próbując sami, młodzi nie nauczą się działać. A co, jeśli się już zdarzy błąd, potknięcie czy porażka? W takiej sytuacji warto omówić z zespołem sytuację, wyciągnąć wnioski, przeanalizować, co zrobić, by następnym razem uniknąć takiego przebiegu sprawy i zachęcić do ponownego działania mimo trudności.

Jak pisała Lucyna Bojarska: "Co najbardziej przeszkadza rozwojowi samorządności uczniowskiej to, że tak niesłuchanie zależy nam na tym, żeby to wszystko [co robimy] było perfekcyjne, dopięte na ostatni guzik, bo przecież wszyscy patrzą i kogo będą oceniać? Oczywiście – opiekuna! Każde niedociągnięcie i każdy nedorobiony drobiazg to moja wina. Dlatego wrywa się dzieciom z rąk robotę, z którą nie najlepiej sobie radzą, „skopane” przemówienie wymienia na „lepsze”, itp. I po co? Co to daje dzieciakom? Absolutnie nic, poza kolejną dozą bezproduktywnego wysiłku. Bo przecież ani nie pozwoliliśmy im na jakąkolwiek własną ekspresję, ani na myślenie."

- udzielaj konstruktywnej informacji zwrotnej;
- doceniaj ich zaangażowanie, wiedzę, postawy i umiejętności, wykonaną pracę, ale i proces
- pomagaj w rozwiązywaniu trudności i problemów, kiedy jest potrzeba - udzielaj rad i dawaj inspiracje. Motywuj do działania;
- wspieraj w kontakcie z dyrekcją, radą pedagogiczną i radą rodziców, bądź łącznikiem i mediatorem. Wspieraj we wzajemnym porozumieniu;
- pomagaj w szukaniu sojuszników i kontakcie z nimi oraz zdobywaniu wsparcia finansowego;
- Podsumowuj prace zespołu, wyciągaj wnioski z działań, refleksję;
- Rozpowszechniaj wiedzę o SU w szkole;
- Zdobywaj wiedzę i umiejętności w powyższych obszarach - m. in. z zakresu komunikacji, o procesie grupowym (etapy, przebieg, rozwiązywanie konfliktu) [zajrzyj do publikacji o procesie grupowym

“Projekt-relacje” <https://angazuj.ceo.org.pl/material/o-publicacji-proces-grupowy-2/>], udzielania wspierającej i konstruktywnej informacji zwrotnej, pracy z grupą. Pamiętaj, że to proces!

Jedną z najważniejszych rzeczy jest słuchanie uczniów i uczennic, bycie otwartym na ich pomysły i propozycje i oddawanie im możliwie jak najwięcej pola do działania. Zaufanie, wiara w nich i docenienie to niezbędne narzędzia, by uczniowie ośmielili się działać i wzięli odpowiedzialność w swoje ręce. Ty, jako opiekun/opiekuna samorządu, możesz się okazać niezastąpionym towarzyszem na tej drodze.

Rozdział 6. Dobry start: Początek roku szkolnego - jak zacząć? Formalności, integracja grupy.

I. Zapoznajcie się z regulaminem SU!

Opiekunie - zapoznaj się z regulaminem i zadбай o to, żeby uczniowie go znali, zapoznali się z nim, szczególnie reprezentacja SU. Możecie o nim porozmawiać na jednym z pierwszych spotkań.

II. Zorganizujcie wybory reprezentacji SU!

Zorganizujcie demokratyczne wybory reprezentacji - zajrzyjcie do naszego przewodnika “Wybory reprezentacji samorządu uczniowskiego - poradnik krok po kroku”

<https://smg2022.ceo.org.pl/materialy/63/>

Wybory to ważny punkt w pracy z uczniami, ponieważ to początek budowania samorządu uczniowskiego w szkole. Od tego jak zostanie zorganizowane to wydarzenie może zależeć podejście uczniów i uczennic do samorządu w kolejnych miesiącach. Warto podejść do nich poważnie i postarać się, by uczniowie mieli świadomość, że to wybory ich reprezentantów, wiedzieli po co jest samorząd uczniowski i jaka jest ranga wydarzenia. Ponadto pierwsze doświadczenia z samorządem uczniowskim mogą się przełożyć na podejście do instytucji demokratycznych w przyszłości, dlatego dobrze zadbać o to, by były jak najbardziej pozytywne.

Dobrze, by opiekun wspierał uczniów w przeprowadzeniu wyborów reprezentacji SU, by przebiegały one poprawnie i z zachowaniem demokratycznych zasad, aby były powszechne, bezpośrednie, równe, większościowe i w tajnym głosowaniu. Warto wesprzeć uczniów w przygotowaniu warunków, by wszystkie zasady mogły być zachowane, np. miejsce do oddania tajnego głosu. Takie głosowanie to często ich pierwsze doświadczenie ze szkolną demokracją i warto by było ono dobrze przygotowane, by nadać odpowiednią rangę wydarzeniu. Więcej o tym, jak przygotować wybory można znaleźć w naszym Poradniku wyborczym - <https://smg2022.ceo.org.pl/materialy/63/>.

III. W grupie siła, czyli integracja zespołu

Zasady pracy SU - kontrakt

Organizacja pracy SU i jego zasady, zakres zadań opiekuna SU - one również są do ustalenia przez Was. Warto porozmawiać o tym z uczniami i uczennicami na początku roku szkolnego - jak chcieliby, aby wyglądała praca samorządu uczniowskiego? Jaki rodzaj wsparcia chcieliby dostać od opiekuna/ki SU? Oczywiście, nauczyciel/ka również wprowadza pewne zasady i czuwa nad porządkiem, natomiast wiele rzeczy np. dotyczących odpowiedzialności za poszczególne, zadania są do ustalenia.

Jak dobry start, to i integracja! Przychodzi nowa grupa uczniów chętna do działania lub zostali wybrani w wyborach do władz i się nie znają, a trzeba razem współpracować... Wszyscy wchodzi do pokoju na pierwsze spotkanie i co teraz?

ZADANIE

Zastanów się i napisz: Jaki jest Twój ulubiony sposób na integrację uczniów?

>>> Wpisz odpowiedź <<< *dyskusja*

Z pewnością próbowaliście różnych sposobów i część z Was ma swoje sprawdzone. A może jesteście opiekunami pierwszy raz i potrzebujecie inspiracji? Albo nadal szukacie nowych pomysłów?

Jak zadbać o poczucie bezpieczeństwa i co jest ważne przy tworzeniu grupy?

By uczniowie mogli się otworzyć, podejmować się odpowiedzialności za zadania, zabrać głos, podzielić pomysłami i odważyć się działać samodzielnie, potrzebne jest by opiekun stworzył odpowiednie warunki i budował od początku współpracy w grupie atmosferę sprzyjającą tym wyzwaniom, dbając o poczucie bezpieczeństwa.

Ustal z zespołem zasady współpracy w grupie i ramy na pierwszym spotkaniu. Część możesz narzucić, a część ustalić wspólnie (zastanów się nad tym przed spotkaniem). Możesz je zapisać i zostawić w widocznym miejscu. Łatwo będzie się do nich odwołać, jeśli zobaczysz, że nie są przestrzegane. Ważne, by były one dla wszystkich jasne. Najlepiej, gdy zasady sformułujemy w pozytywny sposób, czyli np. jesteś punktualny, a nie – nie spóźniasz się. Jeśli spotkamy ucznia, który łamie zasady, to warto z nim porozmawiać o tym, jak jego zachowanie przeszkadza innym i łamie ich prawa.

Więcej odnośnie tworzenia zasad i o tym o co zadbać na etapie integrowania grupy znajdziesz w publikacji "Projekt-relacje": https://angazuj.ceo.org.pl/wp-content/uploads/sites/4/2022/03/Projekt_relacja_pages_OK_01_zdopiskiem.pdf

i w drugim rozdziale naszego kursu.

IV. Zbadanie potrzeb i pomysłów uczniów

Zachęcamy, by **pytać uczniów i uczennice o ich potrzeby, pomysły, zainteresowania czy podejście do jakiegoś tematu** i poznawać ich spojrzenie. Warto przeprowadzać takie **badanie na początku roku** i wyciągnąć **wnioski** z takiej diagnozy, aby móc na tej podstawie planować działania. Żeby planowane inicjatywy były sensowne, **powinny opierać się o potrzeby i pomysły uczniów**, rozwiązywać ich problemy i trudności. Dzięki temu

uczniowie będą mieć pewność, że ich głos jest słyszany. Jest też szansa, że chętniej będą angażować się w działania, które sami zaproponowali.

Diagnozę możecie przeprowadzić **różnymi metodami**, np. skrzynka pomysłów, ankieta, wywiady indywidualne, rozmowy w klasach, warsztat, metody animacyjne. Więcej informacji o badaniach i diagnozie znajdziecie pod koniec modułu nr 1 i w module nr 3.

V. Wypracujcie plan pracy SU

W kwestii formalności trzeba jasno zaznaczyć, że opiekun SU **nie musi tworzyć planu** samorządu uczniowskiego. Warto mieć świadomość, że nie jest to jego obowiązek, choć zwykle dyrekcja wymaga wykonania takiego planu. Wiele osób tworzy, czy to z obowiązku, czy też po prostu by zaplanować, co się wydarzy w szkole. Przypominamy, że warto **zaplanować pracę z uczniami i uczennicami w oparciu o ich potrzeby i pomysły**. Co warto podkreślić, nie ma żadnego wzoru ani obowiązkowych wydarzeń czy działań, które powinny się w tym planie znaleźć. Bywa często tak, że pewne wydarzenia mocno wrosły w życie szkoły tak bardzo, że są już tradycją lub wydają się obowiązkowe w planie SU. Nic bardziej mylnego!

Samorząd uczniowski nie ma obowiązku zorganizowania żadnego konkretnego wydarzenia, ani święta szkoły, ani apeli, ani Dnia Szkoły, Dnia Wiosny, Walentynek czy innych wydarzeń. Zachęcamy, by **przygotować plan pracy w oparciu o diagnozę i potrzeby uczniów, partycypacyjnie razem z młodzieżą na początku roku**. Skoro to plan pracy samorządu uczniowskiego, dlaczego pomijają przy jego tworzeniu uczniów? Szczególnie gdy to oni powinni go realizować, by samorząd był naprawdę "uczniowski", nie tylko z nazwy.

Świętowanie

Jeśli uczniowie zdecydują włączyć się w obchody świąt lub przyjęto w szkole, że jest to obowiązkowe, zachęcamy, by zaplanować te obchody jak najbardziej z uczniami i spytać o ich pomysły - jak oni chcieliby świętować tę okazję? Jak chcieliby się zaangażować?. Może warto spróbować czegoś innego niż apel i zorganizować niesztampową akcję, która w angażujący i ciekawy sposób pomoże Wam uczcić wybrane święto? W ramach inspiracji podzucamy Wam publikację z ciekawymi propozycjami na obchody święta Niepodległości, ale propozycje są na tyle ciekawe, że możecie je wykorzystać na inne okazje, jak Święto Szkoły, Pierwszy Dzień Wiosny i inne: <https://angazuj.ceo.org.pl/material/mlodzi-w-akcji-wiwat-niepodleglosc/>

ZADANIE

Napisz: ciekawe sposoby i pomysły na obchody świąt? Inspiracje z mojej szkoły.

>>> Wpisz odpowiedź <<< *dyskusja*

Zadania na zakończenie modułu:

1. **Przygotuj grupę uczniowską SU do przeprowadzenia lekcji/warsztatów o SU "Uczniowie opowiadają o SU (lekcje, zajęcia, warsztaty)"** - skoro poznałaś/łeś ideę samorządu uczniowskiego i jego znaczenie w budowaniu samorządności, przedstaw uczniom założenia działania SU. Następnie zaplanuj i

przeprowadź z uczniami lekcję, zajęcia lub warsztaty dot. tego, czym jest samorząd uczniowski (idea, główne założenia). Możesz zainspirować się jednym z naszych scenariuszy lekcji - <https://smg2022.ceo.org.pl/materialy/68/>.

Zapisz, czego nauczyłeś/łaś się podczas tego działania, procesu? Co Cię zaskoczyło? Co było dla Ciebie wyzwaniem?

>> Wpisz odpowiedź << *pytanie otwarte*

2. **Przeprowadź grę o SU w grupie uczniowskiej** - zapisz refleksje odpowiadając na poniższe pytania i wyciągnij wnioski z gry.

Materiały do gry:

<https://biblioteka.ceo.org.pl/gr-a-samorzadnosci-uczniowskiej/>.

Zapisz, czego nauczyłeś/łaś się podczas tego działania, procesu? Co Cię zaskoczyło? Co było dla Ciebie wyzwaniem? Napisz, jakie wyciągnęliście wnioski z gry?

>> Wpisz odpowiedź << *pytanie otwarte*

3. **Przeprowadź badanie z uczniami o postrzeganiu samorządu w Waszej szkole** (za pomocą metod animacyjnych, ankiety, rozmów z uczniami, lub skrzynki) - jak postrzegany jest samorząd uczniowski przez uczniów i uczennice z Waszej szkoły. Wyciągnijcie wnioski z badania.

Materiały o metodach i pytania do badania:

<https://biblioteka.ceo.org.pl/rozpoznanie-potrzeb-uczniow-i-uczennic-w-szkole/>

Zapisz swoje refleksje, odpowiedz na poniższe pytania:

Zapisz, czego nauczyłeś/łaś się podczas tego działania, procesu? Co Cię zaskoczyło? Co było trudne, wyzwaniem? Napisz, jakie wyciągnęliście wnioski z diagnozy?

>> Wpisz odpowiedź << *pytanie otwarte*

4. **Przeprowadź z uczniami analizę regulaminu SU** - i dokonajcie potrzebnych zmian! Przeprowadźcie w szkole kampanię informacyjną, zaproszcie do zgłaszania zmian uczniów, a po zatwierdzeniu dyrektora, przeprowadźcie głosowanie zatwierdzające nowy regulamin. Poinformujcie o zmianach społeczność szkolną.

Materiały wspierające pracę nad regulaminem SU:

- wzór regulaminu <https://angazuj.ceo.org.pl/material/jak-napisac-regulamin-su-wskazowki-i-wzor/>;
- wzór ordynacji w publikacji "Wybory reprezentacji samorządu uczniowskiego - poradnik krok po kroku" <https://smg2022.ceo.org.pl/materialy/63/>;
- rozdział "Jak zorganizować samorząd uczniowski?" w publikacji "Samorząd uczniowski przewodnik dla dyrektorów" <https://angazuj.ceo.org.pl/material/samorzad-uczniowski-przewodnik-dla-dyrektorow/>.

Zapisz swoje refleksje, odpowiedz na poniższe pytania:

Zapisz, czego nauczyłeś/łaś się podczas tego działania, procesu? Co Cię zaskoczyło? Co było trudne, wyzwaniem? Napisz, jakich zmian w regulaminie dokonaliście.

>> Wpisz odpowiedź << *pytanie otwarte*

NAZWA KURSU - MODUŁ 2

Jak sprawić, by nasz samorząd był słuchający? Praktyczne wskazówki

Cele modułu (w języku nauczyciela/nauczycielki, maks. 5): w tym module dowiesz się:

- jak wzmacniać głos uczniów i uczennic w szkole // jak sprawić, żeby wszyscy czuli się włączeni w to co dzieje się w klasie//szkole ;
- poznasz praktyczne sposoby na włączanie uczniów na poziomie klasy i małej grupy (np. władz samorządu uczniowskiego) ;
- dowiesz się, jakie są poziomy włączania uczniów w szkole i o co należy zadbać, żeby uniknąć pułapek i sprawić, żeby wszyscy czuli, że ich głos jest ważny i słyszany;
- dowiesz się czym różnią się konsultacje od współdecydowania i czego mogą dotyczyć konsultacje i współdecydowanie w Twojej szkole;
- wypracujesz swoje pomysły na wzmacnianie głosu uczniów i uczennic w szkole.

W poprzednim module poznałeś/łaś podstawowe informacje o działaniu samorządu uczniowskiego. Pisaliśmy również o tym, że samorząd to wszyscy uczniowie i uczennice szkoły a rolą reprezentacji SU jest sprawienie, żeby głos wszystkich był słyszalny.

Wizja samorządu uczniowskiego jako instytucji umożliwiającej wszystkim uczniom i uczennicom włączenie w życie szkoły i podejmowanie decyzji jest piękna, prawda? Ale jest również bez wątpienia dużym wyzwaniem - wiemy, że rzeczywistość w wielu polskich szkołach odbiega od tego ideału. Wiemy również, że nie da się zmienić funkcjonowania całej szkoły od razu, dlatego zapraszamy Cię do rozpoczęcia tej pracy w małych krokach.

Pierwszym krokiem do osiągnięcia tej wizji jest zmiana sposobu pracy w małych grupach - przede wszystkim klasach ale również takich grupach jak władze samorządu uczniowskiego, koła zainteresowań, zespoły projektowe, itp.

Małe grupy pozwalają zarówno nauczycielom jak i uczniom uczyć się w praktyce aktywnego udziału w podejmowaniu decyzji. Również my, jako nauczyciele, mamy większy wpływ na to, jak bezpośrednio pracujemy z naszymi uczniami - żeby to zmienić nie musimy angażować całego grona pedagogicznego (choć do pełnego sukcesu konieczne jest zaangażowanie również wychowawców klas).

W tym rozdziale skupimy się w takim razie na tym, co możesz robić jako nauczyciel na lekcjach lub co mogą robić wychowawcy czy inni nauczyciele, aby wzmacniać samodzielność i zaangażowanie uczniów.

Jak włączyć uczniów w klasie lub grupie?

Oto pięć sposobów, zapoznaj się z nimi i zastanów, które możesz zastosować w swojej klasie już teraz?

1. **Stwórz poczucie bezpieczeństwa** - jest to absolutnie fundamentalne, dopóki nie sprawimy, że osoby poczują się w grupie bezpiecznie i nie zaufają sobienawzajem oraz osobie prowadzącej, nie możemy liczyć na jakiegokolwiek realne włączenie i współdziałanie.

Jak to osiągnąć?

- wspólnie ustalaj i trzymaj się zasad, bądź konsekwentny/a jako osoba prowadząca w pilnowaniu zasad i ich przestrzeganiu;
- reaguj na wszelkiego rodzaju zachowania ośmieszające, umniejszające innym i na agresję;
- zapewniaj wszystkim poczucie, że są ważnymi osobami w grupie - dawaj możliwość pokazania się, zabrania głosu, doceniaj obecność i aktywność;
- dawaj uczniom możliwość wypowiedzenia się, wyrażenia swojego zdania - rozmawiaj z uczniami nie tylko o tym, czym się zajmujecie, ale również pytaj ich o to, o czym chcieliby rozmawiać, co obecnie ich zajmuje i interesuje. Wysłuchuj, nie oceniaj, zachęcaj do mówienia;
- okazuj realne zainteresowanie i traktuj poważnie głos uczniów;
- dbaj o stałość i rytmiczność - np. analogiczny program spotkań, powtarzające się comiesięczne podsumowania, powtarzające się kroki lub pytania w klasowej dyskusji.

2. **Stwórz poczucie wspólnoty i zespołowości** - osoby w grupie powinny poczuć się wspólnotą, z którą mają konkretny związek, w której istnieją relacje pomiędzy osobami, potrafią współpracować, komunikować się otwarcie i bez przemocy.

Jak to osiągnąć?

- dbaj o widoczne oznaki wspólnoty - np. wybrana nazwa grupy/klasy, herb, wspólnie zagospodarowana przestrzeń/sala, koszulki z logiem, itp.;
- poświęć czas na przeprowadzenie w nowo sformowanej grupie ćwiczeń lub aktywności integracyjnych;
- zadbaj o czas na luźną rozmowę o tym co u nas, czas na wymianę i spotkanie pomiędzy osobami w grupie (czasem zaaranżowane w formie np. rozmów w parach/grupach na spotkaniach);
- bądź otwarta/otwarty na przyjmowanie punktu widzenia uczniów. Ich potrzeby są inne niż Twoje. Porozmawiaj o tym, co jest dla nich ważne, żeby dobrze i efektywnie pracować. Pamiętaj, że np. korzystanie przez uczniów ze smartfonów nie zawsze oznacza, że przeglądają śmieszne filmiki na tik-toku - to jest również ich narzędzie pracy, znajdowania informacji, robienia notatek, rozważ więc dopuszczenie elastyczności w tym zakresie;
- pamiętaj o wspólnym świętowaniu, odpoczynaniu, spędzaniu czasu w pozaszkolnych i pozasamorządowych okolicznościach - zwykłe wspólne wyjście do kawiarni lub do parku może wiele zmienić;

- oddawaj uczniom odpowiedzialność za poszczególne elementy wspólnego życia. Może to polegać na dbaniu o wspólną przestrzeń, organizację klasowych świąt czy wydarzeń, prowadzenie spotkań czy monitorowanie działań. Zacznij od mniejszych rzeczy, stopniowo przekazuj większe - może się okazać, że z czasem grupa zaczyna zarządzać dużą częścią rzeczy sama.

Propozycja ćwiczenia: Jesteśmy ciekawi, jak Ty to robisz! Podziel się sposobami na dbanie o wspólnotowość i zespołowość, które pojawiły się w Twojej praktyce, które kiedyś zastosowałeś/łaś. >>wpisz odpowiedź<<
dyskusja

Refleksja: Który z elementów dbania o wspólnotowość i zespołowość zastosujesz w pierwszej kolejności? W jaki sposób chcesz go przeprowadzić? O który z punktów chcę szczególnie zadbać w mojej przyszłej/teraźniejszej grupie? >>wpisz odpowiedź<<*pytanie otwarte*

3. Zadбай o to, żeby wszyscy rozumieli, po co i jak będą pracować lub podejmować decyzję. Żeby się zaangażować, ludzie potrzebują rozumieć cel i postrzeżać go jako ważny dla siebie.

Jak to osiągnąć?

- zarówno na poziomie lekcji (czego się nauczymy podczas tej lekcji, co powinniście umieć/rozumieć po tej lekcji) jak i działania (co będzie wynikiem tej dyskusji? co chcemy osiągnąć poprzez organizację akcji charytatywnej?) określaj i jasno sformułuj cel. Może być on zaproponowany przez dorosłego lub - w wersji dłuższej - uzgodniony wspólnie z młodzieżą;
- rozmawiaj z młodzieżą o ich celach indywidualnych - co oni sami osiągną dzięki udziałowi w konkretnym działaniu, aktywności we władzach samorządu lub kole wolontariatu. omóż im określić i spisywać cele indywidualne. Dobrze jest wracać po pewnym czasie do nich wspólnie i sprawdzać, które udało się osiągnąć, a których nie;
- w przypadku bardziej złożonych działań, składających się z kilku elementów lub etapów zadбай o jasne pokazanie (np. na grafice), co będzie kiedy się działo, oraz innych kluczowych informacji (jak, kiedy, kto, gdzie).

4. Zapewnij, że wszyscy mają odpowiednie kompetencje i równe możliwości do udziału w życiu lub poszczególnych działaniach czy decyzjach klasy lub grupy.

Jak to osiągnąć?

- sprawdzaj, czy wszyscy rozumieją kierowane do nich komunikaty - słowne, pisemne lub obrazkowe (z powodów różnic językowych, niepełnosprawności i innych czynników, które mogą wpływać na zrozumienie informacji); jeśli zidentyfikujesz w swojej klasie lub grupie bariery komunikacyjne, zastanów się, w jaki sposób można je zminimalizować, żeby ułatwić włączenie tych uczniów;
- dbaj o możliwość zadawania pytań, zachęcaj i wspieraj ich zadawanie, niech uczniowie czują, że są one rzeczywiście ważne.

5. Podejmujcie wspólnie decyzje!

Szukaj takich momentów w życiu klasy lub grupy, w których możecie podjąć wspólne decyzje - powinny to być decyzje istotne dla uczniów, początkowo mogą dotyczyć rzeczy "bezpiecznych". Za każdym razem pamiętaj jednak o zapewnieniu podstaw przedstawionych powyżej.

Decyzje władz samorządu mogą dotyczyć np. wyboru pomysłu na działanie, sposobu pracy, w przypadku klasy może to być np. sposób obchodzenia klasowego lub szkolnego święta, plan wycieczki klasowej.

Decyzję podejmujcie kierując się wskazówkami z poniższego schematu.

Refleksja: Czego się nauczyłam/łem z powyższych wskazówek? Co było dla mnie zaskakujące, wzbudziło moją refleksję? Dlaczego? >>wpisz odpowiedź<< *pytanie otwarte*

Ćwiczenie: Zaznacz 1 wskazówkę z każdego punktu, która była dla Ciebie najważniejsza i chciałbyś/chciałabyś o nią szczególnie zadbać w pierwszej kolejności/w najbliższym czasie, by to było obecne w Twoim zespole lub klasie. Napisz krótko, w jaki sposób.

lub prostsze i bardziej swoimi słowami - Wymień 2 wskazówki, które były dla Ciebie szczególnie cenne, ważne i chciałbyś/chciałabyś popracować, by częściej dbać o te aspekty **w swoim zespole/klasie**.

>>> **pytanie do refleksji** <<< Jaką decyzję dotyczącą życia klasy czy grupy możesz podjąć z uczniami w najbliższym czasie?

Materiał dodatkowy - To uczniowie powinni być odpowiedzialni za przygotowanie i prowadzenie spotkań reprezentacji SU. Może wydawać się to wyzwaniem, jednak żeby im to ułatwić, możesz przekazać im poniższy materiał, który w punktach opisuje kroki jakie należy wykonać przed i w trakcie spotkania. Stosując się do tego planu, każdy uczeń będzie w stanie sprawnie przeprowadzić spotkanie, możliwe będzie również zmienianie się uczniów w tej roli.

Ramowy scenariusz spotkania SU do samodzielnego przeprowadzenia przez uczniów.

Rozdział 2 - Na szczeblach drabiny czyli o tym jakie są poziomy partycypacji/włączenia uczniów

Wiesz już, że w samorządności uczniowskiej chodzi przede wszystkim o to, żeby uczniowie mieli wpływ na działanie szkoły. Samorząd ma wzmacniać głos uczniów i sprawiać, by był on słyszany i brany pod uwagę.

Pamiętaj!

Istota samorządności to sprawienie, że każdy czuje się wysłuchany i ma możliwość wpływu na podejmowane decyzje.

Nie oznacza to jednak, że wszyscy muszą być w taki sam sposób włączeni we wszystko - powinniśmy jednak zadbać o stworzenie takich warunków, w których wszyscy będą wiedzieli, w jaki sposób mogą się włączać.

Model drabiny partycypacji pokazuje, że włączenie uczniów może mieć różne poziomy i aby kolejne poziomy były możliwe, należy najpierw przejść przez niższe. Drabina pokazuje również, że istnieje ryzyko pseudopartycypacji - działań, które w rzeczywistości nie służą realnemu włączeniu młodzieży, a są tylko listkiem figowym lub argumentem dla osób dorosłych.

Grafika: drabina partycypacji

WŁĄCZENIE UCZNIÓW	Wspólna decyzja, podjęta z inicjatywy młodzieży	Młodzi inicjują i przeprowadzają proces podejmowania decyzji, działając ze wsparciem dorosłych, ale sami kierują działaniami.
	Wspólna decyzja, podjęta z inicjatywy dorosłych	Dorośli organizują sposób podejmowania decyzji w której młodzi mogą wyrazić swój głos i uczestniczyć w podjęciu decyzji.
	Konsultowanie	Decyzja należy do osób dorosłych, jednak przed jej podjęciem pytają młodzież o zdanie i uwzględniają je w swojej decyzji.
	Informowanie	Zapewnienie wszystkim uczniom i uczennicom szkoły rzetelnych informacji o działaniach SU, wszelkich decyzjach władz szkoły ich dotyczących oraz umożliwienie uczniom łatwej komunikacji z przedstawicielami władz SU i władzami szkoły.
BRAK WŁĄCZENIA UCZNIÓW - PSEUDOPARTYCYPACJA	Nieistotność	Dorośli pozwalają decydować w sprawach, które nie są istotne dla młodych lub ich głos nie ma znaczenia.
	Pozorność	W podejmowanie decyzji włączane są tylko wybrane przez dorosłych osoby, same działania są realizowane przez młodzież według pomysłów i potrzeb dorosłych.
	Manipulacja	Dorośli zostawiają ograniczoną możliwość wystuchania głosu młodych, sugerują młodzieży "właściwe" rozwiązania, lub po wystuchaniu głosu młodych używają go do uzasadnienia realizacji własnych pomysłów.

Pułapki współdecydowania czyli jak poradzić sobie z pseudopartycypacją?

Żeby w ogóle mówić o włączeniu uczniów w podejmowanie decyzji, należy poradzić sobie z poziomami drabiny określonymi jako pseudopartycypacja - czyli pozorna partycypacja, włączenie uczniów. Działania tego typu zdarzają się często i wynikają z braku odpowiedniego przygotowania - osób prowadzących lub elementów samego działania. Konsekwencje są takie, że w rzeczywistości działania włączają tylko wąską grupę uczniów, dotyczą rzeczy nieważnych dla młodzieży, przez co uczniowie się zniechęcają, nie widzą sensu udziału w tego typu działaniach. Tworzy to pozór samorządności i utrwala złe schematy myślenia o demokracji, a także sprawia, że uczniowie czują się manipulowani i oszukiwani, ich zaangażowanie wówczas drastycznie spada. Jak tego uniknąć?

Pułapka partycypacji	Na czym ona polega?	Na jakie pytania powinniśmy sobie odpowiedzieć, żeby jej uniknąć?
Nieistotność	Poostawianie jedynie niewielkiego pola na głos i partycypację młodych, w sprawach które nie mają dużego znaczenia lub też głos młodych w niewielkim stopniu wpływa na decyzję lub działanie.	Czy działania, w które chcę włączać uczniów rzeczywiście są dla nich ważne? Czy są to sprawy i kwestie, które wynikają z realnych potrzeb i pomysłów młodych ludzi? Czy dotyczą one znacznego grona uczniów i uczennic, oraz czy mają przełożenie na istotny aspekt ich życia? Czy działanie dotyczy innych aspektów życia szkoły niż tylko działań pozalekcyjnych?
Pozorność	Realizowanie przez młodych pomysłów dorosłych, włączanie w podejmowanie decyzji tylko wybranych osób, zapraszanie do działań bez zapewnienia młodzieży odpowiedniej wiedzy i kompetencji,	Czy dbamy o to, żeby wszyscy uczniowie mieli równe możliwości udziału, zabrania głosu w danym działaniu lub w podejmowaniu decyzji (uwzględniając osoby w różnym wieku, z różnym poziomem umiejętności, charakterem, potrzebami, z niepełnosprawnościami)? Czy chcemy ograniczyć lub utrudnić udział osobom, które uważamy za "trudne" lub które mają odmienne od naszego zdanie?
Manipulacja	Bezpośrednie lub pośrednie narzucanie młodzieży zdania dorosłych - poprzez sugerowanie, podawanie wybranej części informacji, wykorzystywanie wybranych argumentów młodzieży, żeby podeprzeć zdanie dorosłych, wspieranie tych	Czy rzeczywiście ciekawi mnie, co ma do powiedzenia młodzież, jakie są ich potrzeby i pomysły? Czy jestem gotowa odstąpić od swoich pierwotnych pomysłów lub wyobrażeń o danym działaniu, jeśli młodzież zaproponuje inne? Czy jestem gotowa usłyszeć ze strony młodzieży głosy krytyczne odnośnie szkoły, pracy własnej lub innych nauczycieli? Czy

	głosów, które odpowiadają naszym oczekiwaniom, itp.	dbam o to, żeby wszyscy mieli łatwy dostęp do wszystkich potrzebnych informacji? Czy decyzja w sprawie, w której podejmowanie chcemy włączyć młodzież nie została już w znacznej mierze podjęta?
--	---	--

Refleksja: Jakie działania z różnych poziomów drabiny współdecydowania podejmujecie u siebie w szkole? Czy widzisz przykłady działań pseudopartycypacyjnych?

Co odnośnie drabiny i mechanizmów pseudopartycypacji zaskoczyło Cię najbardziej? Podziel się z nami swoją refleksją.

.....

Jak wynika z drabiny partycypacji, jest kilka poziomów, na których można włączać uczniów i uczennice w decydowanie o szkole. Drabina nie mówi nam o tym, że jeden poziom jest "gorszy" od drugiego a jedynie, że poziom włączenia uczniów jest bardziej zaawansowany. W rzeczywistości szkoły publicznej liczącej kilkuset uczniów **nie jest, oczywiście, możliwe podejmowanie każdej decyzji poprzez współdecydowanie - i nie jest możliwe, żeby dosłownie wszyscy uczniowie w każdej z takich decyzji brali udział.**

Informacja to podstawa!

Podstawą dobrej partycypacji jest informowanie - bez niego nie możemy przejść dalej. rgany szkoły - dyrektor, rada pedagogiczna, rada rodziców oraz samorząd uczniowski powinny dbać, żeby realizować jak najlepiej ten poziom - żeby wszelkie informacje sprawnie w sposób dostępny izrozumiały docierały do wszystkich zainteresowanych. Tylko osoby, które są dobrze poinformowane, czują się poważnie traktowane i mają odpowiedni zasób do tego, żeby brać udział w konsultacjach lub współdecydowaniu! Informowanie to również poziom, który realnie powinien obejmować wszystkich członków społeczności szkolnej!

Zobacz, jakie są cechy dobrej partycypacji na poszczególnych poziomach, jakie mogą być przykładowe działania samorządu oraz kto powinien być włączony na każdym z tych poziomów.

poziom partycypacji	Po czym poznasz, że robisz to dobrze?	Co może robić samorząd uczniowski?
Informowanie	Wszyscy uczniowie i uczennice szkoły mają rzetelne informacje o działaniach SU, wszelkich decyzjach władz szkoły ich dotyczących.	Wspierać prowadzenie uczniowskiego medium szkolnego, poświęcone przekazywaniu bieżących informacji (UWAGA: samo medium nie musi być prowadzone bezpośrednio przez reprezentacje

	<p>Informacje przekazywane są w różnych formach (np. online i tradycyjnie lub w formie bezpośrednich spotkań).</p> <p>Informacje są łatwe do odnalezienia i przygotowane w języku dostosowanym do potrzeb uczniów.</p> <p>Uczniowie w szkole prowadzą min. jeden środek przekazu (online lub tradycyjny).</p> <p>Istnieje łatwy i dostępny dla wszystkich sposób przekazywania informacji od uczniów do reprezentacji samorządu uczniowskiego.</p>	<p>SU ale przez osoby zainteresowane tworzące np. sekcję komunikacji lub redakcję szkolnej gazetki).</p> <p>Przekazywać informacje o planowanych działaniach w różnorodnej formie (np. spotkania bezpośrednie w klasach plus posty na fb).</p> <p>Zapewniać uczniom możliwość przekazywania swoich uwagi i informacji (prowadzenie dyżurów, skrzynki mailowej, możliwość udziału w spotkaniach władz SU, dostępne maile/messenger/ whatsapp)</p> <p>Spotykać się regularnie z dyrekcją szkoły, dyrektor umożliwi kontakt bezpośredni pozostałym uczniom (np. dyżury dyrektora).</p> <p>Dbać o to, żeby nauczyciele zapewniali uczniom wszelkie niezbędne informacje, potrzebne im do udziału w lekcjach (kryteria oceniania, wszelkie inne zasady związane z zaliczaniem przedmiotów, zasady współpracy).</p>
<p>Konsultowanie</p>	<p>Wszyscy zainteresowani daną kwestią powinni mieć możliwość udziału w konsultacjach (choć nie powinno to być obowiązkowe).</p> <p>Informacja o sposobie udziału w konsultacjach powinna być przekazana wszystkim potencjalnie zainteresowanym.</p> <p>Forma konsultacji powinna być dostosowana do potrzeb i możliwości uczestników.</p> <p>Organizator powinien zapewnić odpowiednie warunki, żeby wszyscy chętni mogli wziąć udział w konsultacjach.</p>	<p>Działania konsultacyjne:</p> <ul style="list-style-type: none"> -ankiety i sondy online -spotkania i dyskusje, optymalnie w formie uporządkowanej: open space, warsztaty przyszłościowe -spacery badawcze -spotkania z przedstawicielami wybranych grup <p>Czego mogą dotyczyć konsultacje?</p> <ul style="list-style-type: none"> • planu pracy samorządu uczniowskiego • systemu oceniania w szkole • wygląd szkoły/klas po remoncie • zakupu książek, sprzętu sportowego • menu szkolnej stołówki • szkolne zasady i regulaminów dotyczących uczniów i nauczycieli • pomysłów na obchodzenie szkolnych świąt i wydarzeń •

	<p>UWAGA: w przypadku konsultacji nie mamy obowiązku uwzględnić wszystkich zebranych głosów czy opinii ALE powinniśmy przekazać wszystkim uczestnikom rzetelne informacje o tym, jakie decyzje zostały ostatecznie podjęte i dlaczego pewne pomysły czy sugestie nie zostały uwzględnione.</p>	
Współdecydowanie	<p>Zakłada, że głos wszystkich uczestniczących stron jest równy.</p> <p>Decyzja podjęta w procesie współdecydowania jest wiążąca, nie można z niej zrezygnować.</p> <p>Udział w procesie współdecydowania powinien być dostępny w równym stopniu dla wszystkich zainteresowanych (co nie oznacza zawsze, że musi objąć wszystkich).</p>	<p>Na poziomie szkoły również można współdecydować o wszystkim - jest to zależne przede wszystkim od dobrej woli dyrekcji i rady pedagogicznej.</p> <p>PAMIĘTAJ!</p> <p>Prawo nie ogranicza szkolnych spraw, w których można robić konsultacje lub proces współdecydowania!</p>

Więcej o tym jak przygotować i przeprowadzić konsultacje lub współdecydowanie krok po kroku [znajdziesz w naszej publikacji!](#)

Zadanie praktyczne: Porozmawiaj o partycypacji z uczniami!

Zastanów się wspólnie z uczniami, jak wygląda partycypacja w Waszej szkole.

1. Podczas spotkania rozdaj uczniom poniższy materiał. Poproś uczniów, żeby zastanowili się jak obecnie wygląda sytuacja w Waszej szkole - w jakich obszarach uczniowie są rzetelnie informowani, w jakich - decyzje są z nimi konsultowane w jakich mogą współdecydować. Uczniowie mogą wypełnić tabelkę samodzielnie lub w parach.
2. W drugim kroku poproś uczniów o zaznaczenie tego jak chcieliby, żeby sytuacja wyglądała w Waszej szkole. Porozmawiajcie wspólnie o tym, w jakich obszarach widzicie największe różnice pomiędzy tym jak jest a jak chcielibyście, żeby było. Określcie te obszary, które są dla Was i dla uczniów szkoły najważniejsze i którym chcielibyście się zająć. Wybierzcie min. jeden obszar, w którym chcielibyście przeprowadzić konsultacje lub współdecydowanie w tym roku szkolnym. Zaplanujcie ten proces zgodnie ze wskazówkami zawartymi w [poradniku](#). Spotkajcie się z dyrekcją i przekonajcie ją, żeby taki proces przeprowadzić.

Zadania na zakończenie modułu:

Wybierz i zrealizuj jedno z poniższych zadań:

1. Przeprowadź spotkanie z uczniami, w którym wspólnie wypełnicie tabelkę z obszarami życia szkoły i poziomami podejmowania decyzji. Porozmawiajcie o tym, w jakich obszarach widzicie potrzeby zmiany w Waszej szkole i wybierzcie min. jeden obszar, w którym zaplanujecie konsultacje lub współdecydowanie w bieżącym roku szkolnym.
2. Przeprowadź w klasie lub grupie uczniów proces podejmowania decyzji według poniższego schematu.
3. Zapoznaj uczniów z materiałem dotyczącym prowadzenia spotkań reprezentacji SU - jeśli do tej pory to Ty byłaś osobą prowadzącą spotkania, od kolejnego spotkania oddaj prowadzenie uczniom!

NAZWA KURSU - MODUŁ III

TYTUŁ MODUŁU: Samorząd uczniowski w praktyce

Cele modułu

W tym module:

- poznasz pomysły na działania uczniów i uczennic inicjowane przez SU;
- poznasz obszary, życia szkoły i sposoby na angażowanie się SU;
- będziesz mogła/mógł wymienić się pomysłami z innymi opiekunami SU;
- zaplanujesz działanie, które będzie angażowało uczniów i uczennice szkoły w proces współdecydowania.

Czy tylko imprezy i akcje, czyli w jakich obszarach życia szkoły może działać samorząd uczniowski?

Aktywność SU to nie tylko akcje charytatywne i imprezy szkolne. Samorząd uczniowski może działać na wielu polach życia szkoły. Nie ma obszaru życia szkoły, który nie mógłby być chociaż konsultowany z uczniami. Żeby samorząd był słuchający powinien mieć na uwadze całość życia szkolnego, co nie znaczy, że we wszystkich tych obszarach musi prowadzić w danym momencie działania. Warto też pamiętać, że ważny jest proces, a nie sam efekt, czyli to, aby działanie było jak najbardziej uczniowskie - z inicjatywy i potrzeb uczniów, przeprowadzane przez uczniów i włączało jak największą liczbę chętnych osób. Poniżej infografika, która przedstawia obszary życia szkoły, w których może działać SU.

Tytuł: W jakich obszarach życia szkoły może działać samorząd uczniowski?

- **szkolne zasady i organizacja szkolnego życia:**
  - Uczniowie i uczennice mogą organizować wydarzenia, akcje, zajęcia i inne aktywności w szkole. Działanie oparte są o pomysły i potrzeby uczniów. Uczniowie organizują wydarzenia możliwe samodzielnie, włączani są w nie wszyscy chętni.
  - Istotne decyzje dotyczące uczniów i uczennic są podejmowane w procesie konsultacji lub współdecydowania.

- Ważne dokumenty szkolne są konsultowane z reprezentantami uczniów i uczennic.
- Przedstawiciele i przedstawicielki młodzieży, kadry nauczycielskiej i rodziców spotykają się regularnie.

Przykłady: organizacja Dnia Szkoły/Dnia Wiosny/Dnia Dziecka zgodnie z wyborem i pomysłem uczniów, stworzenie lub aktualizacja Regulaminu SU, spotkanie ze znaną osobą/psychologiem/doradcą zawodowym w odpowiedzi na potrzeby uczniów.

- **ocenie i uczenie:**

- Kryteria oceniania są znane i rozumiane przez uczniów.
- Wewnątrzszkolny system oceniania zostaje poddawany konsultacjom z uczniami i uczennicami.
- Nauczyciele i nauczycielki włączają uczniów i uczennice w proces oceniania i udzielania informacji zwrotnej.

Przykłady: konsultacje w sprawie WSO i wnioski przedstawione nauczycielom, wprowadzenie elementów oceniania kształtującego jak NaCoBeZu i ocena koleżeńska.

- **komunikacja:**

- Uczniowie i uczennice mogą inicjować powstawanie i prowadzić szkolne media, istnieje przynajmniej jeden środek przekazu dla społeczności uczniowskiej.
- Władze SU i dyrekcja dbają o to, żeby wszyscy mogli łatwo się z nimi komunikować.
- W szkole funkcjonują uczniowskie środki przekazu, pozwalające przekazywać informacje dot. życia szkoły. Istnieje co najmniej jeden sposób stacjonarnie i jeden zdalnie by zgłosić uwagę/pomysł do samorządu uczniowskiego przez wszystkich uczniów w szkole. Jest możliwość by zrobić to anonimowo.

Przykład: stworzenie skrzynki pomysłów i potrzeb, szkolny radiowęzeł, szkolny kanał na YouTube, Tik Toku lub instagramie zapewniający obustronny sposób komunikacji na linii władze SU-uczniowie, grupa na FB, gazetka szkolna, dyżury władz SU, otwarte spotkania władz SU, stałe spotkania z dyrekcją.

- **działania pozalekcyjne:**

- Władze SU są niezależne w planowaniu i realizacji swoich przedsięwzięć, przynajmniej raz w trakcie kadencji zbierają informacje o potrzebach i pomysłach uczniów i uczennic, uwzględniają je w planowaniu swoich działań.
- Uczniowie i uczennice mogą liczyć na pomoc władz SU i szkoły w realizacji swoich pomysłów.
- W miarę możliwości organizowane są działania pozalekcyjne zgodnie z potrzebami i pomysłami uczniów.

Przykład: szkolne koło zainteresowań (np. rysunku, modelowania, gier planszowych, astronomiczne), odpowiadające na potrzeby uczniów; turniej gier online, organizacja nocy filmowej czy dnia integracyjnego zgodnie z wyborem i pomysłem uczniów, koleżeńskie korepetycje.

- **przestrzeń szkoły i klasy:**

- Istotne decyzje dotyczące uczniów i uczennic są podejmowane w procesie konsultacji lub współdecydowania, także dotyczące przestrzeni.
- Uczniowie mają wpływ na wygląd szkoły i klas.

Przykład: stworzenie kącika relaksu zgodnie z projektem uczniów, przeprowadzenie budżetu partycypacyjnego w szkole i realizacja pomysłu wybranego przez uczniów (np. automat, sklepik lub nowe ławki na boisku), stworzenie kącika ciszy.

- **życie klasy:**
  - Uczniowie na poziomie klasy regularnie rozmawiają o ważnych dla nich sprawach i wspólnie podejmują decyzje dotyczące jej życia.

Przykład: wybór miejsca na wycieczkę szkolną, lekcja wychowawcza poprowadzona na temat zgłoszony przez uczniów.

Prawo nie ogranicza obszarów działania SU - działania powinny dotyczyć tego, co jest ważne dla uczniów, dlatego wybierajcie działania według potrzeb i zainteresowań uczniów i Waszych możliwości. Najważniejsze, by każde działanie, jakie podejmą uczniowie i uczennice po pierwsze wynikało z ich potrzeb i zainteresowań, a po drugie, by przeprowadzili je możliwie samodzielnie od przygotowań aż po podsumowanie - to właśnie jest sedno samorządności, oddolność inicjatywy. Nawet jeśli pojawią się trudności, błędy czy porażki, ważne by to było ich działanie - uczące i rozwijające dla nich samych, wzmacniające w nich poczucie sprawczości i możliwości wpływu, zmiany we własnej rzeczywistości.

>>> Wpisz odpowiedź <<< *dyskusja, pytanie otwarte*

Popatrz na powyższe odpowiedzi, zastanów się w jakich obszarach brakuje takiej aktywności obecnie w Twojej szkole?

>>> Wpisz odpowiedź <<< *pytanie otwarte*

Ew. ćwiczenie - uporządkuj obszary od tego, który wydaje Ci się najtrudniejszy do najłatwiejszego.

Który obszar życia szkoły najbardziej Cię zaskoczył? Dlaczego?

>>> Wpisz odpowiedź <<< *pytanie otwarte*

Rozdział 2: Jak sprawdzić potrzeby i zainteresowania uczniów?

Jeśli udało Ci się wykonać zadanie z poprzedniego modułu, z pewnością wiesz już, w jaki sposób włączać uczniów we współdecydowanie w grupie czy w klasie, czego unikać, jak działać partycypacyjnie nawet małymi krokami. W tym rozdziale zajmiemy się diagnozą potrzeb i sposobami jak ją przeprowadzać, aby jak najwięcej uczennic i uczniów mogło się w nią zaangażować. Diagnoza potrzeb jest etapem poprzedzającym planowanie działań, nie musisz jej robić tylko na początku roku szkolnego, każdy moment jest dobry, aby SU był bliżej potrzeb społeczności szkolnej.

Przypomnijmy sobie jakie są cechy dobrego badania potrzeb:

1. Diagnoza jest przeprowadzona metodą inną niż ankieta, dzięki czemu możemy zebrać pogłębione, wartościowe informacje w angażujący sposób (np. metodami animacyjnymi).
2. Badanie dotyczy potrzeb uczniów i uczennic szkoły, ich zainteresowań, zdolności oraz zasobów i trudności.
3. Z badania wyciągane są wnioski. Na ich podstawie planowane są konkretne działania wynikające z potrzeb uczniów i uczennic (np. jeśli brakuje miejsca do odpoczynku, można je stworzyć). Planowane są także aktywności zgodne z zainteresowaniami oraz umiejętnościami uczniów i uczennic (np. jeśli w szkole jest kilku pasjonatów projektowania, mogą oni zaaranżować przestrzeń do odpoczynku, a osoby uzdolnione plastycznie poprosić o pomoc w dekorowaniu tego miejsca lub można stworzyć zajęcia rozwijające te zainteresowania).
4. Wszyscy są poinformowani o procesie diagnozy, jej etapach i wynikach.
5. W diagnozie mogą wziąć udział wszyscy uczniowie i uczennice szkoły, nie tylko najbardziej aktywni.

Jakie są sposoby na diagnozę inne niż ankieta?

- ściana opinii (gadająca ściana) - tablica/plakat/ściana/skrzynka w publicznej przestrzeni szkoły, na której napiszecie pytanie, które chcecie zadać, dbając o to, by było czym zapisać odpowiedzi;
- dyskusje klasowe lub szkolne - nauczyciele lub grupa uczniów w klasach przeprowadzają dyskusję, zbierają wnioski. W każdej klasie mogą odbyć się dyskusje na podstawie jednego scenariusza np. w formie warsztatowej każda klasa wykonuje plakat podsumowujący dyskusję;
- spacer badawczy po szkole - polega na grupowej wędrowce po zakamarkach szkoły, podczas której uczestnicy opisują swoje wrażenia i przemyślenia a wybrane osoby notują/zapamiętują i spisują po spacerze spostrzeżenia i uwagi uczniów;
- pytanie na sznurku - we wspólnej przestrzeni wręczamy zainteresowanym kartkę z pytaniem, długopis i klamerki, wyjaśniając, że odpowiedź na pytanie należy powiesić na rozwieszonym w tym miejscu sznurku;
- wywiady - rozmowa z kilkoma uczniami na dany temat;
- analiza zdjęć połączona z obserwacją - polega na dokumentowaniu miejsc, aktywności ludzi, przedmiotów, itp., które są ważne z punktu widzenia tematu diagnozy (np. spędzanie wolnego czasu). Potem następuje etap analizy.

- mapowanie - osoby pracują na wspólnym arkuszu lub każda dostaje mniejszy indywidualnie i oznaczają na mapie swoje odpowiedzi na postawione pytania. Zdobywane informacje można pogłębić za pomocą wywiadu.

W zaplanowaniu badania potrzeb może pomóc odpowiedź z uczniami na kilka pytań:

- Jakim problemem chcecie się zająć/czego chcecie się dowiedzieć?
- W jaki sposób przeprowadzić rozpoznanie szkolnych problemów/wyzwań wymagających podjęcia decyzji?
- Kto będzie zaangażowany w to działanie, kto będzie odpowiedzialny na poszczególnych etapach - przygotowanie, informowanie, przeprowadzenie, analiza wyników?
- Komu i w jaki sposób przedstawicie wyniki badania?

Oto kilka przykładów działań SU, które poprzedzone były diagnozą potrzeb:

- organizacja wybranej przestrzeni w szkole zgodnie z sugestiami uczniów - kąciaki relaksu, zagospodarowanie terenu wokół, odnowienie przestrzeni;
- zmiana tematyki zajęć pozalekcyjnych zgodnie z zainteresowaniami uczniów
- organizacja dnia tematycznego w szkole;
- otwarty konkurs projektów na pomysły zmian w szkole;
- zmiany w regulaminie dotyczące np. korzystania z telefonów komórkowych, ubioru;
- organizacja warsztatów tematycznych prowadzonych przez uczennice i uczniów;
- kampania na ważny temat dla społeczności szkolnej.

>> Weź udział w dyskusji << napisz o działaniu (nawet małym), które odbyło się w Twojej szkole i w Twoim odczuciu było uczniowskie, zawierało, któryś z tych elementów: oparte na diagnozie, ustalonym planie działania, włączające jak najwięcej uczniów w etap przygotowania i realizacji, które zostało podsumowane.

Rozdział 3: Komunikacja i media - Kto wrzucił kabanosy do skrzynki pomysłów?

Często w szkołach w ramach komunikacji władz/przedstawicieli SU ze społecznością szkolną stosowane są dwie metody: skrzynka pomysłów i tablica ogłoszeń SU. Często uczniowie skarżą się, że początkowo do skrzynki wpadają ciekawe propozycje czy uwagi, ale z czasem pojawiają się tam różne nieadekwatne komunikaty lub po prostu, ktoś dla żartów wrzuca tam różne przedmioty. Tablice też bywają martwym miejscem lub nie wzbudzają zainteresowania.

Przyjrzyjmy się warunkom, które sprzyjają komunikacji w szkole.

W szkole powinien działać uczniowski środek przekazu czyli sposób komunikacji, który służy wszystkim uczennicom i uczniom. Takim narzędziem, które pozwala nadać uczniowi nadać swój komunikat np. radiowęzeł.

Komunikacja na linii władze samorządu uczniowskiego – uczniowie oraz uczennice powinna działać w dwie strony (obustronność komunikacji). Oznacza, to że uczniowie mogą zgłaszać swoje potrzeby osobiście lub anonimowo, a samorząd odpowiada na te potrzeby i pomysły komunikując swoje działania wszystkim.

Ważne, aby wprowadzenie nowego narzędzia do komunikacji powinno być poprzedzone kampanią informacyjną, instrukcją jak z niego korzystać.

To znaczy, że skrzynka jest dobrym pomysłem, ale pod warunkiem że reprezentanci SU informują co się pojawia w skrzynce, udzielają odpowiedzi np. w gazetce i robią to regularnie.

Kilka dobrych praktyk:

- środki przekazu: grupa na FB, adres mailowy SU, kanał na YouTube, TikToku, Instagram, fanpage na FB, otwarte spotkania online, radiowęzeł, tablice informacyjne;
- sposoby na komunikację SU z uczniami: otwarte spotkania SU; dzień dyżurów; debaty na ważne szkolne tematy; skrzynki pomysłów.

Samorząd uczniowski powinien również wypracować sobie stały sposób komunikacji z dyrekcją, może być to np. forma regularnych spotkań dyrekcji z przedstawicielami SU .

Rozdział 4 - Oddajemy sprawy szkoły w ręce młodych - czyli znowu o wpływie.

Przypomnij sobie z poprzedniego modułu, co sprzyja współdecydowaniu w szkole.

>>>zapisz poniżej swoje refleksje<<<

W tym rozdziale, pokażemy Ci konkretną metodę współdecydowania - budżet partycypacyjny (szkolny). Budżet partycypacyjny to metoda pozwalająca społeczności szkolnej decydować o przeznaczeniu jakiejś części szkolnych finansów na konkretne pomysły, wynikające bezpośrednio z potrzeb jej członków

- aby nauczyć się współdecydowania w ważnych dla społeczności sprawach;
- aby dowiedzieć się jak przejść od pomysłu do realizacji działań;
- aby rozwijać w uczniach i uczennicach ducha samorządności i proaktywność;
- aby rozpoznać niewypowiedziane wcześniej potrzeby członków szkolnej społeczności i odpowiedzieć na nie.

>>> Obejrzyj film pokazujący, w jaki sposób można przeprowadzić budżet partycypacyjny w szkole <<<

>>> Uporządkuj w kolejności etapy budżetu<<<

1. Stworzenie zespołu oraz utworzenie regulaminu
2. Generowanie pomysłów na projekty
3. Pisanie i zgłaszanie projektów

4. Weryfikacja projektów
5. Głosowanie na projekty
6. Ogłoszenie wyników i wdrażanie zwycięskich pomysłów
7. Podsumowanie szkolnego budżetu w zespole

Każdy proces współdecydowania niesie za sobą pewne pułapki. Jakie są błędy w przeprowadzaniu szkolnego budżetu lub innej metody współdecydowania w szkole?

- brak rzetelnego informowania na każdym etapie włączania np. w diagnozę, sposób przeprowadzenia metody partycypacji;
- brak komunikacji między SU i dyrekcją;
- pozorne włączanie uczniów np. w sprawy, których decyzja jest już ustalona przez dorosłych;
- nieuporządkowanie metody - organizowanie dyskusji, konsultacji, zbierania opinii, które nie prowadzą do wprowadzania zmian, nie są zamknięte etapem podsumowania i wdrożenia;
- włączanie w procesy decyzyjne tylko uczniów np. aktywnych, z dobrymi ocenami, starszych klas;
- temat sposobów podejmowania decyzji nie jest obecny w pracy wychowawczej klas, uczniowie nie są przygotowani do prowadzenia dyskusji, wyrażania swoich opinii, zachęceni do postawy proaktywnej;
- wybrana metoda partycypacji jest przeprowadzona w sposób niedokładny lub wbrew jej zasadom np. błędne założenia regulaminu BP;
- obszary, na które mogą mieć wpływ uczniowie są dla nich nieistotne lub nie przekładają się na ich funkcjonowanie w szkole.

>>> pytanie otwarte<<< Jakie Twoim zdaniem inne trudności mogą się pojawić podczas przeprowadzeniu procesu decyzyjnego w Twojej szkole? Jakie bariery widzisz?

Rozdział 5 - Wpływ uczniów i uczennic na uczenie i nauczanie - autonomia rodzi się w dialogu.

Na koniec tego modułu, o tym jak dawać autonomię uczniom w sprawie, która najbardziej ich dotyczy czyli w procesie uczenia się i nauczania.

Każdy nauczyciel, może oddawać decyzyjność uczniom i wspierać ich autonomię uczenia się na poziomie swojego przedmiotu, może:

- pytać uczniów jakimi metodami chcą być uczeni, które pomagają im się uczyć;
- zaplanować wspólnie z uczniami termin klasówki, sprawdziany, ustalić co na nim będzie;
- dawać wybór np. uczeń sam może wybrać pracę domową.

>> Dyskusja<< Jakie masz pomysły na wspieranie autonomii uczniów na swoich lekcjach? Podziel się nimi w dyskusji.

Samorząd uczniowski również może wspierać ten obszar np. poprzez:

- Zbadanie, czy uczniowie i uczennice rozumieją, za co i jak są oceniani na lekcjach.
- Przedstawienie wniosków nauczycielom i opracowanie konkretnych propozycji do wprowadzenia w życie.
- Zorganizowanie dyskusji klasowe lub szkolne o tym, co motywuje do nauki.
- Zorganizowanie ogólnoszkolnych konsultacji zasad wewnątrzszkolnego oceniania lub programu wychowawczego szkoły.
- Zorganizowanie wsparcia w nauce dla koleżanek i kolegów z szkoły (koleżeńskie korepetycje) lub dla nauczycieli i nauczycielek np. w nauczaniu zdalnym (nauka obsługi nowego narzędzia internetowego).

Zapoznaj się z historiami szkół, które zdecydowały się na działania w tym obszarze:

Praktyka 1:

Współdecydowanie o stworzeniu systemu motywowania uczniów i uczennic do nauki.

1. Powstał zespół, którego celem było opracowanie nowego systemu motywowania do nauki – w jego skład weszły osoby reprezentujące uczniów, uczennice i nauczycieli, nauczycielki.
2. Rozpoczęto od zebrania opinii od społeczności szkolnej. Na korytarzu zawieszono sznurki z kartkami w kształcie chorągiewek. Wszyscy mogli wyrazić swoją opinię poprzez zapisanie na kartce odpowiedzi na pytanie: co motywuje mnie do nauki?
3. Odpowiedzi zostały opracowane przez zespół, a następnie poddane konsultacjom klasowym. Uczniowie i uczennice dyskutowali o tym, które z pomysłów najbardziej im odpowiadają.
4. Opinie uzyskane w debatach w klasie zostały przeanalizowane przez zespół i na tej podstawie wybrano pomysły, które zostały wprowadzone w życie.
5. Wprowadzono następujące propozycje: immunitet uczniowski (dla osób uzyskujących min. 50 ocen bardzo dobrych i celujących – możliwość trzykrotnego zwolnienia z odpowiedzi i kartkówek); obniżenie średniej ocen, od której uczniowie i uczennice otrzymują nagrody; promowanie osiągnięć uczniów i uczennic w innych dziedzinach niż nauka na specjalnej tablicy, żeby większa część młodzieży mogła być doceniona.

Praktyka 2:

By pomóc uczniom w nauce, chcemy dowiedzieć się, co im pomaga się uczyć, a co przeszkadza a następnie znaleźć rozwiązania na pomoc dla nich.

1. Skonstruowanie ankiety dotyczącej nauki i motywacji uczniów podczas zdalnego nauczania.
2. Wybór narzędzia internetowego do przeprowadzenia badania biorąc pod uwagę grupę uczniowską oraz rodzaj pytań ankietowych.

3. Udostępnienie ankiety do wypełnienia uczniom na dwa tygodnie.
4. Analiza oraz zestawienie wyników, przygotowanie raportu - wyciągnięcie wniosków na temat nastrojów panujących w społeczności uczniowskiej. Największym problemem, z jakim mierzą się uczniowie, okazała się być odpowiednia organizacja czasu i skupienie na nauce.
5. Dyskusja na temat możliwych działań do podjęcia wynikających z zapotrzebowań uczniów. Wsparcie psychologa szkolnego, który wskazał odpowiednie kierunki działania.
6. Przygotowanie akcji „Wyzwanie na planowanie”, czyli serii materiałów wspomagających uczniów w odpowiednim zarządzaniu czasem i planowaniu.
7. Zaprezentowanie materiałów i raportu przez wychowawców na godzinach wychowawczych, podczas których uczniowie i uczennice podejmowali praktycznie próby stworzenia dziennych i tygodniowych list zadań.

Praktyka 3:

Organizujemy zajęcia dotyczące motywacji za pomocą ciekawych narzędzi, takich jak arkusze Google i aplikacja Mentimeter.com, metoda wirujących plakatów. Wypracowane pomysły przekazujemy nauczycielom.

1. Uczniowie poprowadzili lekcję o charakterze warsztatów dotyczącą motywacji. Wykorzystali podczas niej nowoczesne środki przekazu dostosowane do uczniów, by zajęcia były atrakcyjne. Podczas zajęć uczestnicy m.in. stworzyli mapę myśli związaną z motywacją, a także przygotowali tzw. wirujące plakaty z odpowiedziami na pytanie „Co Was motywuje do pracy/nauki?”.
2. Wszystkie treści, które znalazły się na tych plakatach zostały zaprezentowane i omówione. Podczas warsztatów zespół przeprowadził wśród uczniów ankietę internetową, przygotowaną w www.doodle.com, na temat motywacji. Pytali uczniów, w jaki sposób się uczą, dlaczego oraz co ich motywuje czy demotywuje do nauki.
3. Wypracowane podczas warsztatów najlepsze sposoby dotyczące motywacji zostały przedyskutowane oraz przekazane opiekunce grupy projektowej. Uczniowie zaplanowali przekazanie wniosków poprzez stronę internetową szkoły oraz gazetkę szkolną, nad którą pracują, a także zamierzają wystąpić podczas rady pedagogicznej, by z ich perspektywy przedstawić temat motywacji nauczycielom szkoły

>>>pytanie otwarte<<< Jakie widzisz mocne strony tej praktyki? Co Cię zainteresowało?

Rozdział 5

Zadanie do wyboru:

- przeprowadź z SU badanie potrzeb w szkole i zaplanujcie wspólnie w oparciu o nią działanie, np. dyskusję o nauczaniu lub ankietę. Zwróć uwagę, aby badanie zawierało, następujące kroki:
  1. zebranie grupy roboczej;
  2. spotkanie robocze - zaplanowanie działania, podział zadań, harmonogram;
  3. przeprowadzenie badania;
  4. zebranie wniosków;
  5. zastosowanie wybranych wniosków;
- zrób przegląd dotychczasowych sposobów komunikacji z uczniami i zaproponuj stworzenie nowego sposobu komunikacji lub środka uczniowskiego przekazu w szkole zgodnie z pomysłami uczniów.

Materiał dodatkowy

Spotkania reprezentacji samorządu uczniowskiego powinny być prowadzone przez uczniów i uczennice - jako, że to oni są liderami samorządu. Opiekun SU nie jest liderem ani koordynatorem, ma zapewniać niezbędne wsparcie, dlatego kluczowe jest, żeby to młodzież brała odpowiedzialność za prowadzone spotkania.

Zachęcamy również do tego, żeby każde spotkania prowadziły inne osoby - podział odpowiedzialności w grupie pozwala na to, że wszyscy się angażują. Poniższy schemat ułatwi uczniom przejmowania prowadzenia spotkania.

Jak przeprowadzić spotkanie reprezentacji SU krok po kroku?

PRZED SPOTKANIEM:

- zapoznaj się z notatką z poprzedniego spotkania, sprawdź które punkty wymagają kontynuacji na najbliższym spotkaniu;
- spytaj (poprzez komunikator/grupę na messengerze lub whatsapp) wszystkich uczestników, czy są jakieś sprawy, które chcieliby omówić na spotkaniu;
- sprawdź Wasz plan pracy lub listę zadań - sprawdź czy nie zbliżają się jakieś ważne terminy lub zaplanowane wydarzenia - jeśli tak, dodaj je do listy spraw do omówienia;
- z powyższych punktów przygotuj plan spotkania - poszczególne punkty uszereguj w kolejności od najpilniejszych do najmniej istotnych, oszacuj czas jaki przewidujesz na omówienie każdego z punktów (kluczowe jest czy będzie to tylko krótka informacja, czy np. dany punkt wymaga dyskusji, głosowania - w takich sytuacjach przeznacz na to tyle czasu żeby każda osoba w danej sprawie mogła zabrać głos przez 1-2 minuty);
- zastanów się przy których punktach potrzebujesz wsparcia lub udziału innych osób z zespołu - jeśli takie są, daj znać tym osobom, jakich informacji lub aktywności od nich będziesz potrzebować na spotkaniu (np. Marek opowie o stanie przygotowań do Dnia Wiosny, za który jest odpowiedzialny);
- plan spotkania udostępniij wszystkim osobom przed spotkaniem, wskaż te punkty które wymagają przemyślenia lub przygotowania się od uczestników.

NA SPOTKANIU:

1. Wyznaczcie osobę, która będzie robić notatkę (za robienie notatek na każdym spotkaniu może być odpowiedzialna inna osoba).
2. Przedstaw uczestnikom plan spotkania oraz ramy czasowe, dopytaj czy są jeszcze jakieś sprawy, które wymagają omówienia.

3. Wróć do zadań/rzeczy do zrobienia, które miały się wydarzyć od poprzedniego spotkania, spytaj osoby za nie odpowiedzialne jak wygląda stan pracy. Każda osoba lub zespół zadaniowy ma 1-2 minuty, żeby opowiedzieć o swoich zadaniach i działaniach.

4. Przechodź po kolei przez wszystkie punkty programu. W przypadku tych punktów, w których potrzebne jest podjęcie decyzji możecie stosować następujące kroki:
  - a. przedstawienie sytuacji, różnych opcji i alternatywnych rozwiązań lub też zebranie różnych pomysłów w burzy mózgów (każdy może zgłosić rozwiązanie, wszystkie pomysły zapisujemy na tablicy);
  - b. dyskusja - każda osoba może zabrać głos, można ustanowić limit czasu (np. 1-2 minuty) na wypowiedź jednej osoby, każdy może się wypowiedzieć raz i odnieść do preferowanych rozwiązań - dzięki temu unikniecie dyskusji ciągnących się w nieskończoność;
  - c. głosowanie - każdy wskazuje opcję lub rozwiązanie, które jest mu najbliższe;

  - d. sprawdzenie, czy nie ma w grupie osób, które kategorycznie sprzeciwiają się przyjętej opcji. Jeśli ktoś wyraża mocne veto powinien to uzasadnić, możecie wrócić w takiej sytuacji do dyskusji i zagłosować ponownie.

5. Spiszcie, co powinno się wydarzyć do najbliższego spotkania w związku z kwestiami, które były omawiane - ustalcie osoby odpowiedzialne za te zadania oraz terminy, do kiedy powinny się one wydarzyć (dobrze jest mieć jedną wspólną tablicę - realną lub online - np. trello, na której będziecie dodawać kartki z kolejnymi zapisanymi zadaniami wraz z osobami za nie odpowiedzialne). Każda osoba lub zespół zadaniowy samodzielnie określa zadania, którymi będzie się zajmować do najbliższego spotkania - zapiszcie to, żeby móc do nich wrócić na kolejnym spotkaniu.
6. Spytaj, czy pojawiły się jeszcze jakieś głosy lub kwestie do poruszenia, coś o czym ktoś chciałby jeszcze powiedzieć.
7. Notatkę ze spotkania udostępnij wszystkim uczestnikom (może to być w formie jednego dokumentu google, do którego dodawane są punkty spisane na poszczególnych spotkaniach).

O ile nie jest to stwierdzone inaczej prawa do materiałów na stronie posiada Centrum Edukacji Obywatelskiej, a teksty są dostępne na licencji Creative Commons - Uznanie autorstwa-Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych 3.0 Polska. Licencja nie obejmuje zdjęć, filmów i materiałów graficznych. Pewne prawa zastrzeżone na rzecz autorów poszczególnych treści.